

4 Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

4.1 Omfattning/ändamål

Verksamhetsområdet omfattar anslag till skolmyndigheter, utveckling och forskning inom skolområdet, de statliga skolorna (sameskolorna, specialskolorna och statens skolor för vuxna) samt svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Bidrag lämnas till särskilda insatser för elever med handikapp i skolan, viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet, driften av fristående skolor (främst kompletterande skolor) samt till svensk undervisning i utlandet. Vidare ingår i området den särskilda vuxenutbildningsinsatsningen (kunskapslyftet) och försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning.

Sedan den 1 juli 1996 handläggs frågor om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg inom Utbildningsdepartementet.

Det är kommunerna, och i vissa fall landstingen, som har verksamhetsansvaret för barnomsorg, grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och svenskundervisning för invandrare. Kommunerna får ett generellt statsbidrag från staten som till en del täcker kostnaderna för verksamheten. Resterande kostnader täcks till övervägande del av kommunalskattemedel. År 1995 utgjorde kostnaderna för dessa verksamheter 50 % av de totala nettokostnaderna i kommunerna, dvs. ca 110 miljarder kronor. Skolväsendet och barnomsorgen representerar härmed en betydande del av kommunsektorn både när det gäller budgetbelastning och sysselsättning. Statsbidraget redovisas inom utgiftsområde 25. Allmänna bidrag till kommunerna.

4.2 Utgiftsutvecklingen

MILJONER KRONOR (LÖPANDE PRISER)					
1995/96	1996	1997	1998	1999	2000
3 990	2 811	4 606	5 182	6 233	6 237

Sammanfattande kommentar till verksamhetsutfall och ekonomiska utfall

Andelen barn i åldern 1-6 år inskrivna i någon form av barnomsorg utgjorde år 1996 totalt 75 % av samtliga barn i den åldern. Andelen inskrivna i barnomsorgen i åldern 1-5 år var 70 % av alla barn. Av samtliga 6-åringar deltog 94 % i förskolan. Övriga 6-åringar var inskrivna i skolan. Barnomsorgen har under 1990-talet varit utsatt för stort förändringstryck då resurserna minskat samtidigt som antalet barn ökat.

Av de elever som lämnade grundskolan år 1996 gick 98 % vidare till studier i gymnasieskolan. De senaste åren har 87 % av eleverna i gymnasieskolans nationella program slutfört sin utbildning inom fyra år.

Antalet elever i kommunal vuxenutbildning (komvux) läsåret 1995/96 var ca 210 000. Omräknat till heltidsstudier innebär det drygt 100 000 elever. De flesta av dem deltar i gymnasial vuxenutbildning.

Under 1990-talet har kommunerna gjort neddragningar i sina verksamhetsområden och därmed även inom skolan. Dessa har främst påverkat kostnaderna för undervisningen. Kostnaderna för undervisning per elev minskade i grundskolan med 17 % i fasta priser under perioden 1991-1995.

Större förändringar

Regleringen av barnomsorgen flyttas från socialtjänstlagen (1980:620) till skollagen (1985:1100). Från och med den 1 januari 1998 förs ansvaret för uppföljning, utvärdering och tillsyn av barnomsorgen över från Socialstyrelsen till Statens skolverk. Förskolans roll som det första steget i ett livslångt lärande tydliggörs.

Den 1 juli 1997 startade regeringens vuxenutbildningssatsning, kunskapslyftet. Redan före kunskapslyftet omfattar kommunal vuxenutbildning, som angivits ovan, drygt 100 000 heltidsstuderande. Satsningen omfattar fullt utbyggd 140 000 årsstudieplatser år 2000, vilket motsvarar över 3 % av arbetskraften. Detta innebär en av de största satsningarna på vuxenutbildning både i Sverige och i en internationell jämförelse. Kunskapslyftet är också ett led i en stegvis förnyelse och reformering av vuxenutbildningen. Som ett led i kunskapslyftet sker en kraftig utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen i syfte att utveckla nya vägar att tillgodose de utbildningsbehov som ett snabbt föränderligt arbetsliv ställer på kvalificerad yrkesutbildad personal.

Prioriteringar för 1998

Regeringen har i skrivelse till riksdagen Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning -kvalitet och likvärdighet (skr. 1996/97:112) redogjort för sin grundläggande syn på verksamhetsområdet och angivit vilka områden som kommer att prioriteras under den kommande tvåårsperioden. Regeringen anger också inriktningen av förändringsarbetet inom området.

Regeringen prioriterar arbetet med att stärka utbildningens kvalitet och att säkra likvärdigheten. Ett led i detta arbete är integrationen av förskolans s.k. sexårsverksamhet, skolan och skolbarnsomsorgen. Syftet med integrationen är att skapa en pedagogisk helhet som stärker barns och ungdomars utveckling och lärande från tidig ålder. Ett annat angeläget område är att öka antalet elever inom det tekniska och naturvetenskapliga området.

Den mest angelägna satsningen nu är en kvalitetshöjning i grundskolan, så att alla elever får möjlighet att nå grundskolans mål. Alla elever måste få sådana kunskaper att de kan hävda sig väl i samhället och skaffa sig ytterligare kunskaper genom utbildning i gymnasieskolan.

Gymnasieskolans uppgift är att kvalificera eleverna i tre avseenden - för deltagande i ett demokratiskt samhällsliv, för ett utvecklande arbetsliv och för vidare studier. För att alla elever i gymnasieskolan skall nå målen och vara förberedda för ett livslångt lärande krävs även här, som regeringen redovisat i utvecklingsplanen, insatser för att höja kvaliteten. I utveck-

lingsplanen redovisas inriktningen på det fortsatta förändringsarbetet avseende gymnasieskolan.

Den kraftiga expansionen av vuxenutbildningen som nu sker till följd av kunskapslyftssatsningen måste också omfatta en successiv förnyelse av vuxenutbildningen såväl organisatoriskt och pedagogiskt som innehållsmässigt. För år 1998 kommer därför verksamheten inom vuxenutbildningsområdet att koncentreras kring att stödja och stimulera detta utvecklingsarbete.

4.3 Resultatbedömning och slutsatser

4.3.1 Inledning

Målet för barnomsorgen är att genom pedagogisk gruppverksamhet stimulera barns utveckling och bidra till goda uppväxtvillkor. Barn med behov av särskilt stöd skall ges den omsorg de behöver. Verksamheten skall utformas i samarbete med föräldrarna och underlätta för dem att förena förvärvsarbete och föräldraskap.

Målet för skolan är att alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden skall ha lika tillgång till likvärdig utbildning. Alla barn och unga skall ges förutsättningar att nå målen i skollagen, läroplanerna och kursplanerna.

Målet för vuxenutbildningen är, i enlighet med vad som anges i skollag och läroplan, att överbygga utbildningsklyftorna, medverka till arbetslivets förändring, bidra till full sysselsättning och tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade studie- och utbildningsmöjligheter och ge dem tillfälle att komplettera ungdomsutbildningen.

Hög kvalitet i förskola, skola och vuxenutbildning är en fråga om likvärdighet och rättvisa och en förutsättning för såväl individens som samhällets utveckling.

De yttre betingelserna för skolan har under senare år lagts fast. Nu måste fokus riktas mot skolans inre arbete och utbildningens kvalitet. Kraven ökar på att skolan förmår ge sina elever en utbildning som motsvarar de nationella målen. Skolans uppdrag vad gäller arbetet med värdegrundsfrågor, som exempelvis elevinflytandefrågor, måste betonas mera i kvalitetsarbetet än vad som hittills skett.

Lärarna är den grupp som har störst betydelse för skolans utveckling. Regeringen har för avsikt att under innevarande budgetår genomföra en särskild satsning på att utveckla och stärka lärarna, bl.a. genom stimulans av regionala pedagogiska utvecklingscentra.

Grunden för det livslånga lärandet läggs i förskolan. Genom att integrera förskola, skola och skolbarnsomsorg skapas nya förutsättningar som stärker barnens möjligheter till lärande under deras första viktiga år i förskolan och grundskolan.

Regeringen lämnar i propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6) bl.a. förslag om hur bestämmelserna om barnomsorg i socialtjänstlagen (1980:620) kan inarbetas i skollagen (1985:1100). Vidare föreslås att den sexårsverksamhet som bedrivs inom ramen för förskolan skall bilda en egen skolform inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. I propositionen behandlas även frågor om mobbning, avgiftsfri skolmat i grundskolan samt ändring i grundskolans timplan.

Av de resultat som redovisats i regeringens skrivelse till riksdagen om utvecklingen i den kommunala sektorn (skr. 1996/97:118) framgår att grundskolans och gymnasieskolans resultat är i väsentliga avseenden goda och internationellt sett ofta mycket goda. Internationella undersökningar visar bl.a. att förmågan att läsa är mycket god hos eleverna i grundskolan liksom den skriftliga förmågan. Även kunskapsnivån i engelska är god. Kunskaperna i matematik och naturvetenskap når inte upp till samma nivå som läsförmågan utan behöver bli bättre. Den internationella undersökningen TIMSS (the Third International Mathematics and Science Study) om 13-åriga elevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett 25-tal länder har dock visat att svenska elevers kunskaper i dessa ämnen har förbättrats väsentligt jämfört med tidigare resultat.

Av de elever som lämnade grundskolan våren 1996 har drygt 94 % fullständiga slutbetyg, vilket var oförändrat jämfört med året innan. De vanligaste orsakerna till ofullständiga betyg var att eleven har anpassad studiegång, inte följt ämnet på grund av hemspråksundervisning (numera benämnd modersmålsundervisning) och/eller svenska som andraspråk eller har stor frånvaro. Det nya målrelaterade betygssystemet för grundskolan samt avstämning av elevens kunskaper i årskurs 5 innebär att grundskolans resultat blir synliga på ett helt annat sätt än tidigare, vilket gör det lättare att vidta åtgärder för att stödja elever med svårigheter. Även utvecklingssamtalen är viktiga i detta sammanhang.

En allt större andel av de elever som lämnar grundskolan går direkt vidare till studier i gymnasieskolan: 87 % år 1991 och 98 % år 1995. 87 % av de elever som påbörjade nationella program hösten 1992 fullföljde sin utbildning inom fyra år. Av nedanstående tabell framgår bl.a. att intresset för det naturvetenskapliga programmet ökade - andelen elever ökade med ca 9 % - mellan läsåren 1995/96 och 1996/97. Andelen flickor på naturvetenskapliga programmet har också ökat kraftigt. Det ökade intresset för det naturvetenskapliga programmet står väl i linje med de intentioner att öka intresset för naturvetenskap och teknik som riksdag och regering uttalat.

Det är angeläget att öka antalet elever som studerar naturvetenskap och teknik i skolan och går vidare till fortsatta studier i dessa ämnen. Av tabellen framgår ytterligare förändringar mellan åren, andelen elever på specialutformade program ökade medan andelen elever på individuella program minskade.

ANTALET OCH ANDELEN ELEVER I ÅRSKURS 1 PÅ GYMNASIESKOLANS PROGRAM LÄSÅREN 1995/96 OCH 1996/97

PROGRAM	LÄSÅRET 1995/96		LÄSÅRET 1996/97	
	ANTAL ELEVER, ÅK 1, 15 OKT	%	ANTAL ELEVER, ÅK 1, 15 OKT	%
Samhällsvetenskap	26 192	21,9	26 419	21,9
Naturvetenskap	20 231	16,9	22 182	18,4
Barn- och fritid	7 932	6,6	7 456	6,2
Handels och adm.	6 717	5,6	6 204	5,1
Estetiska	5 407	4,5	5 541	4,6
Hotell och restaurang	4 890	4,1	5 239	4,3
El	4 855	4,1	4 970	4,1
Omvårdnad	4 751	4,0	4 321	3,6
Fordon	4 464	3,7	4 532	3,8
Medie	3 640	3,0	3 705	3,1
Industri	3 414	2,9	3 224	2,7
Bygg	2 927	2,5	2 691	2,2
Naturbruk	2 508	2,1	2 536	2,1
Hantverk	1 433	1,2	1 502	1,2
Energi	935	0,8	916	0,8
Livsmedel	793	0,7	859	0,7
Specialutformade	3 178	2,7	4 396	3,6
Individuella	15 165	12,7	13 781	11,4
Samtliga program	119 432	100	120 474	100

Källa: Den nya gymnasieskolan - Steg för steg (SOU 1997:1) och Skolverkets rapport nr 130, Skolan i siffror 1997:Del 2.

I komvux fanns läsåret 1995/96 över en miljon kursdeltagare registrerade. Över 800 000 deltog i gymnasial vuxenutbildning och 77 % av dem slutförde kursen under läsåret. Av dessa fick 42 % betyget Godkänd och 51 % fick högre betyg.

En utförligare redovisning av hur såväl barnomsorgen som skolan och vuxenutbildningen utvecklats i förhållande till de nationella mål som statsmakterna satt upp för verksamheten lämnades i våras i regeringens skrivelse till riksdagen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 1996/97:118).

4.3.2 Prioritering av kärnverksamheten

Sverige har ett gott utgångsläge när det gäller grundläggande utbildning. Skolan är dock en verksamhet som har varit föremål för stora besparingar de senaste åren, vilket riskerar att få konsekvenser för skolans möjlighet att ge alla elever en likvärdig utbildning med god kvalitet.

Flera rapporter visar att elever med behov av särskilt stöd har fått minskat stöd genom de nedskärningar som gjorts av undervisningen i skolan. Enligt en av Skolverket genomförd undersökning har andelen elever i grundskolan som anser att det inte är så lätt att få den hjälp de behöver ökat på tre år (1992-1995) från 42 % till 48 %. Under samma period har andelen som tycker att de nästan alltid får hjälp minskat från 84 % till 75 %. Dessutom uppges att allt fler elever kräver särskilda insatser.

De tysta eleverna, elever med läs- och skrivsvårigheter, elever med dolda funktionshinder och elever med allmänna skolsvårigheter tillhör den grupp elever som inte får tillräckligt stöd i skolan. Hur skolan förhåller sig till de elever som har svårast att tillägna sig undervisning är ett viktigt mått på skolans kvalitet och likvärdighet. Resurstillskottet till kommunerna bör leda till att elever med behov av särskilt stöd ges förstärkta resurser. Regeringen anser att det är viktigt att dessa elevers behov tillgodoses.

Skolan kommer att få ett ökat elevtryck de närmaste åren med anledning av att de aktuella åldersgrupperna ökar (diagram 4.1).

Gymnasieskolan har främst under de senaste åren befunnit sig i ett intensivt förändrings- och utvecklingskede vilket ställt stora krav på kommuner, lärare och skolledare. I utvecklingsplanen har regeringen redovisat vilka områden som kommer att prioriteras under den kommande tvåårsperioden. Det gäller främst att utveckla kvaliteten på de gymnasiala programmen med yrkesförberedande kurser. Ambitionerna för den nya gymnasieskolan skall vara fortsatt höga. Därför kommer målen för programmen och kursplanerna i bl.a. kärnämnen att ses över.

Inom Utbildningsdepartementet har en arbetsgrupp bildats för att fortsätta att bereda den inrikt-

ning av gymnasieskolans utveckling som redovisades i utvecklingsplanen. Arbetsgruppen kommer att behandla principiella och övergripande frågor som kan komma att ställa krav på förändringar i nuvarande lagstiftning samt förslag som kräver överläggningar med arbetsmarknadens parter och intresseorganisationer på central nivå. Skolverket ansvarar för de förändringar i program mål och kursplaner som erfordras med anledning av gymnasieskolans vidareutveckling. För programmen med yrkesämnen bör samråd i detta arbete ske med berörda branscher.

Regeringen har i utvecklingsplanen även presenterat bakgrunden och ramarna för en ny och modern lärlingsutbildning inom gymnasieskolans nationella program med yrkesämnen. Arbetsgruppen inom Utbildningsdepartementet bereder för närvarande förutsättningarna för en lärlingsutbildning enligt dessa ramar, en beredningsprocess som även inkluderar överläggningar med arbetsmarknadens parter och intresseorganisationer.

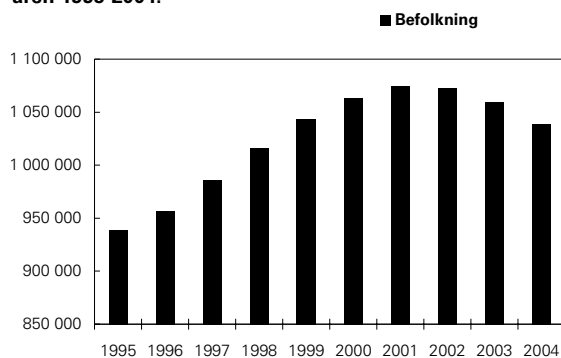
Som ett led i utvecklingsarbetet med en ny modern lärlingsutbildning har samtliga kommuner och landsting inbjudits att medverka i pilotprojekt för att utveckla erfarenheter som skall ligga till grund för den slutliga utformningen av lärlingsutbildningen. Ett 80-tal kommuner har besvarat inbjudan. Utformningen av pilotprojekten sker i dialog med berörda kommuner. Regeringen kommer under hösten 1997 att fatta beslut om start av pilotprojekt.

Regeringen avser att stimulera starten av pilotprojekt genom att ge ett startbidrag till de deltagande kommunerna. Medel här för beräknas under ramanlaget A 4. Genomförande av skolreformer.

För vuxenutbildningen är målet att ge alla vuxna möjlighet att få ny kunskap och komplettera brister i tidigare utbildning. Vuxenutbildningen behöver förnyas för att kunna tillgodose såväl individens som arbetslivets och samhällets krav på ett livslångt lärande. Ett utvecklingsarbete har inletts i kommunerna inom kunskapslyftet och genom försöksverksamheterna med kvalificerad yrkesutbildning och med distansutbildning, som sammantaget kommer att innebära en successiv reformering av vuxenutbildningen de kommande åren.

DIAGRAM 4.1

Prognos över befolkningen i åldersgruppen 7-15 år under åren 1995-2004.

Källa: SCB, april 1997

4.3.3 Staten tillskjuter mer resurser

Det statsfinansiella läget och de ökade problemen i den kommunala ekonomin har lett till att kommuner tvingas till besparingar. Detta har också påverkat kostnaderna för kärnverksamheter som skola, vård och omsorg. Mot bakgrund av detta föreslog regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150) en betydande ökning av statsbidragen för kommuner och landsting. Bidragen ökar med 4 000 miljoner kronor för år 1997 och 8 000 miljoner kronor fr.o.m. år 1998. Regeringens uttryckliga

önskemål är att satsningen skall komma skola, vård och omsorg till del. För skolans del bör elever med behov av särskilt stöd prioriteras vid kommunernas fördelning av de extra resurserna, liksom en särskild satsning på lärares kompetensutveckling i miljö, naturvetenskap och teknik.

Resurstillskottet ger kommunerna ökade förutsättningar att ge alla elever en god utbildning. De ökade bidragen kan också bidra till att ge positiva sysselsättningseffekter.

Regeringen har begärt en redovisning av varje kommun och landsting om vilka åtgärder som planeras med hjälp av det extra bidraget. Kommunerna har redovisat hur stor andel av bidraget som avses tillföras grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg samt övriga verksamheter. Uppgifterna har lämnats för åren 1997 och 1998.

Kommunerna har enligt redovisningen för avsikt att tilldela de prioriterade områdena drygt hälften av det generella bidraget. En stor del av medlen planeras komma skolan till del och då framför allt grundskolan. En sammanfattning av resultaten finns under utgiftsområde 25. Allmänna bidrag till kommuner.

4.3.4 Pågående utredningsarbete inom barnomsorg och skola

Det inre arbetet i skolan står i fokus. Ett antal utredningar har i uppdrag att följa utvecklingen i skolan och lämna förslag till hur det inre arbetet kan stimuleras och utvecklas.

Arbetet med att säkra och utveckla kvaliteten i undervisningen är ett led i denna utveckling. Den av regeringen tillsatta kommittén, Skolkommittén (dir. 1995:19 och 1997:2), som har i uppdrag att belysa det inre arbetet i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och föreslå åtgärder för att stimulera den pedagogiska utvecklingen, skall lämna sina förslag senast den 1 november 1997.

Regeringen anser att all pedagogisk verksamhet som syftar till att stödja barn och ungdomar i deras utveckling bör ses som en helhet. Kvalitet och likvärdighet i verksamheten skall främjas genom ett gemensamt måldokument för barn och ungdom i åldrarna 6-16 år. Barnomsorg och skolkommittén (dir. 1996:61), som haft i uppdrag att utarbeta ett sådant dokument, har i februari 1997 lämnat sitt betänkande. Kommittén har i tilläggsdirektiv (dir. 1997:30) också fått i uppdrag att utarbeta förslag till måldokument för förskolan samt göra en översyn av skolagen utifrån de krav integrationen av förskola, skola och skolbarnomsorg ställer. Uppdraget skall vara slutfört den 1 november 1997.

En arbetsgrupp med uppgift dels att inventera det arbete som sker på myndighetsnivå och rör skolans värdegrund, dels att föreslå hur det kan samordnas och anpassas till skolans vardagsarbete har nyligen

lämnat sin rapport En värdegrundad skola - idéer om samverkan och möjligheter (Ds 1997:57). Arbetsgruppen har bestått av representanter från olika departement och myndigheter. En del av rapportens förslag behandlas i propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6). I övrigt berör arbetsgruppens förslag i huvudsak Skolverkets ansvarsområde.

Den av regeringen tillsatta utredningen om funktionshindrade elever i skolan (dir. 1995:134) har bl.a. till uppgift att kartlägga samhällets nuvarande insatser för funktionshindrade elever i skolan samt beskriva hur dessa insatser tillgodoser deras behov av samhälleligt stöd. Kommittén skall utifrån detta analysera hur ansvaret skall fördelas mellan stat, kommun och landsting för utbildning av funktionshindrade och deras omvårdnad i anslutning till utbildningen. Kommittén har lämnat delbetänkandet Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder (SOU 1996:167). Regeringen avser att på begäran av kommittén förlänga tiden för kommitténs arbete till den 15 mars 1998.

Läs- och skrivkommittén (dir. 1996:60) skall redovisa viktiga utgångspunkter för arbetet med att stödja elever med läs- och skrivsvårigheter samt föreslå åtgärder i förebyggande och avhjälpande syfte. Uppdraget skall slutföras under september månad 1997.

Kommittén (dir. 1994:29 och 1994:128) med uppdrag att följa den pågående utvecklingen inom gymnasieskolan kommer inom kort att lämna sitt slutbetänkande Den nya gymnasieskolan - problem och möjligheter (SOU 1997:107).

Inom Utbildningsdepartementet har, som tidigare nämnts, en arbetsgrupp bildats för att bereda och utarbeta förslag för en fortsatt utveckling av gymnasieskolan enligt den inriktning som presenterats i regeringens utvecklingsplan.

Kommittén (dir. 1997:55) för uppföljning av resursfördelningen till fristående grundskolor skall följa och utvärdera kommunernas tillämpning av de nya bidragsreglerna för fristående grundskolor under läsåren 1997/98 och 1998/99. Kommittén skall belysa effekterna för såväl fristående grundskolor som för kommuner. En delrapport skall lämnas senast den 1 oktober 1998. Uppdraget skall slutredovisas senast den 1 oktober 1999.

Kultur i skolan, en interdepartemental arbetsgrupp mellan Utbildnings- och Kulturdepartementen, har tillsatts för att stärka kulturen i skolan. Arbetsgruppen skall behandla tre områden: skolan som kulturmiljö, kulturarbetet i undervisning samt delaktighet och eget skapande. Arbetet skall vara avslutat den 1 oktober 1998.

Regeringen har givit Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) i uppdrag att, i samråd med Tolks- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet, göra en analys av vilken kompetens lärare för olika teckenspråksutbildningar för barn och vux-

na behov. I uppdraget ingår också att göra en kartläggning av behovet av utbildning i teckenspråk för andra yrkeskategorier än lärare. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 1998.

4.3.5 Vuxenutbildning i förändring

Vuxenutbildningen befinner sig för närvarande i ett intensivt expansions- och förnyelseskede som sammantaget kommer att innebära en omfattande successiv reformering av vuxenutbildningen de kommande åren.

Grunden för denna reformering är den femåriga vuxenutbildningssatsning (kunskapslyftet) som nu har inletts i landets samtliga kommuner. Kunskapslyftet är också ett viktigt inslag i regeringens strävan att halvera arbetslösheten. Fullt utbyggd kommer expansionen av vuxenutbildningen att motsvara minst 3 % av arbetskraften. Kunskapslyftet har fått ett starkt gensvar både från kommunerna som ansvariga för satsningen och från målgruppen för satsningen, lågutbildade arbetslösa och anställda. Riksdagen beslutade i samband med 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150, bet.1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) om en utökning med ytterligare 10 000 platser i kunskapslyftet redan från hösten 1997 och regeringen fördelade i maj 1997 statsbidrag till kommunerna motsvarande 104 000 årstudieplatser. Såvitt nu kan bedömas efter kontakter med kommunerna är tillströmningen mycket god. Antalet ansökningar om vuxenstudiestöd pekar i samma riktning.

Riksdagen beslutade också i samband med vårpropositionen 1997 att av de tillkommande platserna för hösten 1997 skall även ett begränsat antal kommuner kunna få bidrag för en utökning av vuxenutbildningen på grundskolenivå. Bakgrunden var att satsningen på kunskapslyftet lett till kraftigt ökad efterfrågan också på grundskoleutbildning för vuxna, som särskilt kommuner med hög andel invandrare och hög arbetslöshet har svårt att fullt ut tillgodose med egna kommunala medel. Regeringen fastställde i juni 1997 kriterierna för fördelningen av bidraget och att det för hösten 1997 skulle motsvara 5 000 årstudieplatser.

Den delegation regeringen tillsatt för att leda arbetet med kunskapslyftet kommer att följa utvecklingen i direkt dialog med kommunerna fram till dess Skolverket tar över ansvaret den 1 juli 1998. Regeringen har också givit Skolverket i uppdrag att i samråd med Arbetsmarknadsstyrelsen, Centrala studie-stödsnämnden och Statistiska centralbyrån ansvara för uppföljning och insamling av data från kommunerna för kunskapslyftet. Rapporteringen skall ske halvårsvis och redovisas senast den 15 december respektive den 15 maj.

Regeringen beräknar i budgeten för 1998, i enlighet med riksdagens beslut, medel för en fortsatt expansion av kunskapslyftet under år 1998. Vuxenutbildningen byggs ut till totalt 124 300 platser, varav 10 000 platser avser folkbildningen (UO 17). Utbyggnaden innefattar även en utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen. Samtidigt måste nu ökad tyngdpunkt läggas på att också utveckla och förnya vuxenutbildningen både vad gäller pedagogik, organisation och innehåll.

För att kunskapslyftet skall kunna leda till en reformering av vuxenutbildningen behöver förnyelsen av utbildningen bli en allt viktigare del i alla kommuners arbete. Vid delegationens kontakter med kommunerna har framkommit att kunskapslyftet redan inneburit starka incitament till förnyelse på en lång rad områden. Samtidigt har kommunerna givetvis kommit olika långt i fråga om utvecklingen av vuxenutbildningen. Delegationen för kunskapslyftet kommer tillsammans med Skolverket att under 1997 och 1998 - då delegationens uppgifter övertas av Skolverket - verka för att stödja utvecklingsarbetet i kommunerna, bl.a. genom ökat erfarenhetsutbyte mellan kommunerna och genom insatser för att stimulera kommunernas fortbildnings- och utvecklingsinsatser inom vuxenutbildningsområdet.

Kunskapslyftskommittén har i uppdrag att lägga förslag om framtida vuxenutbildning (dir.1995:67). Regeringen har också givit Kunskapslyftskommittén i uppdrag att särskilt följa utvecklingsarbetet i kommunerna och till regeringen våren 1998 och våren 1999 lämna delrapporter (dir.1996:71). Hela uppdraget skall vara slutfört senast den 1 mars år 2000. Avsikten med delrapporterna är att regeringen successivt skall kunna vidta åtgärder som bidrar till att påskynda förnyelsen av vuxenutbildningen.

Som ett led i förnyelsen av vuxenutbildningen och den högre utbildningen utökas också under 1998 försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå (KY). Försöksverksamheten kommer under hösten 1998 att totalt omfatta 8 800 platser. Med anledning av den stora efterfrågan på den kvalificerade yrkesutbildningen och utbildningens betydelse för att tillgodose arbetslivet efterfrågan föreslår regeringen att utbyggnaden tidigareläggs med 1 000 platser redan under våren 1998. Försöksverksamheten utgör en väsentlig del i regeringens strävan att utveckla nya vägar att tillgodose de utbildningsbehov som ett snabbt föränderligt arbetsliv ställer på kvalificerad yrkesutbildad personal. Kommittén som leder försöksverksamheten (dir. 1996:41) skall slutföra arbetet före utgången av 1999. Regeringen har nyligen tillsatt en arbetsgrupp inom regeringskansliet som bl.a. med utgångspunkt från försöksverksamheten skall förbereda ett regeringsförslag om den kvalificerade yrkesutbildningens framtid.

Distansutbildning kommer att få en allt större betydelse i hela utbildningsväsendet inte minst inom

vuxenutbildning och folkbildning. Inom ramen för kunskapslyftet utvecklas nu i kommunerna nya metoder att med informationsteknik kombinera nät- och mediaburen utbildning med handledning via lokala lärcentra. Statens skolor för vuxna (SSV) har en strategisk roll för att utveckla distansundervisningen och som stöd för att bredda kommunernas användning av distansutbildning. Regeringen har i detta syfte avdelat särskilda resurser för ett gemensamt utvecklingsarbete vid SSV vad gäller läromedel, pedagogik och metodutveckling. Arbetet kommer att ske i nära samverkan med den distansutbildningskommitté (DUKOM) som regeringen gett i uppdrag att senast i maj 1998 lämna förslag som kan främja en ökad användning av distansmetoder i utbildningen. Regeringen avser att efter det att DUKOM presenterat sitt slutbetänkande och med utgångspunkt i det utvecklingsarbete som inleds inom ramen för kunskapslyftet återkomma till riksdagen om SSV:s framtida utveckling och roll inom utbildningsväsendet.

I 1997 års budgetproposition anmälde regeringen att det fanns ett behov av att se över vilka kompletterande skolor som skall få del av offentligt stöd. Regeringen har tillsatt en särskild utredare (dir.1997:42) med uppgift att se över det statliga stödet till kompletterande skolor. Uppdraget skall vara slutfört den 31 december 1997.

Regeringen har för avsikt att inom kort utfärda tilläggsdirektiv till Kunskapslyftskommittén (U 1995:09) att se över funktionshindrade elevers situation inom alla former av vuxenutbildning.

4.3.6 Åtgärder för att säkra kvaliteten

En likvärdig utbildning kräver att arbetet med att bedöma, värdera och utveckla kvaliteten i skolväsendet stärks på alla nivåer. För att säkra utbildningens kvalitet avser regeringen att i samarbete med berörda myndigheter och organisationer ta fram riktlinjer för särskilda kvalitetsgranskningar av skolan. Dessa skall ha till syfte dels att kontrollera och redovisa skolans resultat och föreslå förändringar, dels att ge stöd till kvalitetsutvecklingen lokalt.

Kommunernas ansvar för det offentliga skolväsendet förutsätter att varje kommun uppfyller de krav på uppföljning och utvärdering samt vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa utbildningens kvalitet i enlighet med de nationella målen. I enlighet med utvecklingsplanen bör en skyldighet finnas för huvudmännen och för varje skola att regelbundet upprätta kvalitetsredovisningar. Dessa blir ett komplement till de årsredovisningar som enligt kommunallagen skall göras av kommunerna. Enligt regeringens bedömning skall huvudansvaret för att genomföra kvalitetsgranskningarna och den nationella redovisningen ligga på Skolverket. Det blir

komplement till den tillsyn, uppföljning och utvärdering som Skolverket kontinuerligt ansvarar för.

Skolverket har fått en tydligare roll i arbetet att följa upp, utvärdera och säkra utbildningens kvalitet. De särskilda kvalitetsgranskningar, som kommer att genomföras av statliga utbildningsinspektörer, är ett led i detta arbete. Förutom att göra en bedömning av verksamheten i ett nationellt perspektiv kommer utbildningsinspektörerna att stödja arbetet med kvalitetssäkring lokalt i dialog med de ansvariga. Skolverket skall också i andra former stödja detta. Regeringen avser inom kort att ändra instruktionen för Skolverket och förtydliga arbetsuppgifter och ansvar.

4.3.7 Jämställdhet

Kvinnors och mäns, flickors och pojkars lika rättigheter och möjligheter till utbildning är en väsentlig del av jämställdhetspolitiken. Skolans värdegrund betonar jämställdhet mellan kvinnor och män och i skollagens s.k. portalparagraf (1 kap. 2 §) slås fast att alla barn och ungdomar, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, skall ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. I skollagen sägs också att alla som verkar inom skolan skall främja jämställdhet mellan könen.

Jämställdhetsarbetet i skolan är en fråga om kunskap om flickors och pojkars villkor, intressen, utveckling, sätt att arbeta m.m. Det blir härigenom även en pedagogisk fråga för läraren hur undervisningen skall läggas upp för att på bästa sätt passa både flickor och pojkar. Ett grundläggande arbete för att säkerställa att flickor och pojkar, kvinnor och män får utveckla alla sina möjligheter, får likvärdig utbildning och likvärdiga chanser i livet måste ske i skolan. Det är viktigt att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans arbete. Lärarna måste ha goda kunskaper om jämställdhetsfrågorna och dess betydelse för samhällslivet och hur jämställdhetsarbetet kan bedrivas på ett bra sätt i skolan, så att både flickor och pojkar får de bästa förutsättningar att utvecklas kunskapsmässigt och i sin personliga utveckling.

Vuxenutbildningen och då särskilt regeringens satsning, kunskapslyftet, kan ha en särskilt betydelsefull roll för kvinnor och män i yrken och branscher som drabbas av konjunktur- och strukturförändringar, t.ex. inom kontor, vård och tillverkningsindustri. De kan genom vuxenutbildning få möjlighet till en ny yrkesinriktning. Därvid kommer satsningen på vuxenutbildning också aktivt att bidra till att bryta den könsmissiga snedfördelningen på arbetsmarknaden.

I förslag till instruktionsändring för Skolverket har verkets ansvar för att inom sitt verksamhetsområde aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter lyfts fram.

4.3.8 Kompetensutveckling och lärarförskning

Regeringen har under ett antal år genomfört olika insatser för att stimulera intresset för *naturvetenskap och teknik*. Det femåriga NOT-projektet i Högskoleverkets och Skolverkets regi, det s.k. basåret och nationella resurscentra i fysik, kemi och teknik liksom stöd till lärarfortbildning i samarbete med teknik- och naturvetenskapscentra (Science centers) i landet är några exempel på detta. Intresset för det naturvetenskapliga programmet har ökat kraftigt. Antalet elever som valde programmet ökade med 9 % mellan åren 1995 och 1996. Utbildningen inom hela det naturvetenskapliga och tekniska området och de alltmer betydelsefulla miljöfrågorna måste även fortsättningsvis stärkas för att möta framtidens krav. Genom det tidigare redovisade resurstillskottet till kommunerna har dessa fått ökade förutsättningar att satsa på kompetensutveckling av lärare inom dessa områden.

De tre nationella resurscentra i fysik, kemi och teknik som finns är uppskattade och efterfrågade av lärare och elever inom skolväsendet. Samtliga centra bör för sin verksamhet erhålla en ekonomisk förstärkning. Regeringen återkommer till frågan vad avser centret i teknik under ramanslaget A 2. Utveckling av skolväsende och barnomsorg. Resurscentra i fysik och kemi behandlas under verksamhetsområdet B. Universitet och högskolor.

Stor uppmärksamhet måste ägnas åt *lärarförskningen*, bl.a. med anledning av de kraftigt ökade barnkullarna. Lärarförskningen är en fråga om både tillgång på och kompetensutveckling av lärare liksom om skolan som en attraktiv arbetsmiljö.

När det gäller tillgång på lärare bedömer regeringen att dimensioneringen av lärarutbildningen för grundskollärare med inriktning mot årskurserna 4-9 och gymnasielärare bör öka under perioden 2000-2002. En viss brist riskerar annars att uppstå i vissa regioner. Under perioden 2003-2005 bör utbildningen av gymnasielärare fortsätta att öka medan utbildningen av grundskollärare med inriktning mot årskurserna 4-9 bör minska. Dimensioneringen av lärarutbildningen måste också beakta det lärarbehov som blir en följd av vuxenutbildningssatsningen med kunskapslyftet. Tillgången på förskollärare och fritidspedagoger för skola och barnomsorg bör säkras genom i dagsläget oförändrad examination. Behovet av specialpedagogisk utbildning behöver uppmärksammas. Skolorna bör försäkra sig om specialpedagogisk kompetens för att kunna ge god hjälp och

stöd till alla elever och framför allt elever med behov av särskilt stöd. Dimensioneringen av lärarutbildningen behandlas under verksamhetsområdet B. Universitet och högskolor.

Det är viktigt att innehållet i lärarutbildningen både kunskapsmässigt och i andra avseenden motsvarar de krav som ställs på lärare i dagens skola. Den nyligen tillsatta lärarutbildningsutredningen (dir. 1997:54) har i uppdrag att behandla bl.a. innehåll, dimensionering och rekrytering avseende olika lärarutbildningar.

Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) har på uppdrag av regeringen gjort en översyn av lärarbehovet vid specialskolorna. Resultatet av översynen visar bl.a. att specialskolorna kommer att få ett stort behov av lärare under de närmaste tio åren beroende på stora pensionsavgångar. Regeringen avser att överlämna SIH:s rapport till den nämnda lärarutbildningsutredningen.

Kompetensutveckling av lärare efter grundutbildningen är ett ansvar för kommunen som arbetsgivare. Staten har dock ett ansvar för att det finns tillgång till likvärdig fortbildning i alla delar av landet. Regeringen har tidigare redovisat en ökning av statsbidragen till kommuner och landsting. Satsningen ger ökade möjligheter till skapandet och vidmakthållandet av en likvärdig skola för alla.

4.3.9 Internationellt samarbete

Sverige deltar på skolområdet i internationellt samarbete, t.ex. inom EU, OECD, Europarådet, Unesco samt i Nordiska ministerrådet.

EU

Sverige deltar 1997/98 för tredje året i EU:s samarbetsprogram Sokrates, vilket omfattar all utbildning från förskolan till högskolan. Det främsta syftet är att bidra till att höja kvaliteten inom all utbildning och göra den tillgänglig för fler. En viktig del är att främja kontakter mellan elever och lärare i olika länder. Under budgetåret 1995/96 deltog svenska skolor i över 300 projekt inom skolprogrammet Comenius och språkprogrammet Lingua. Inemot 500 lärare och skollära har fått EU-stöd till besök och fortbildning i andra EU-länder.

Leonardo da Vinci-programmet syftar till att utveckla yrkesutbildningen inom medlemsländerna genom satsning på kvalitet och nytänkande. Även i detta ramprogram finns viktiga delar på skolans område. Under budgetåret 1995/96 fick över 300 svenska elever och unga yrkesarbetande möjlighet att praktisera i ett annat EU-land. Ett fyrtiotal utbildare deltog i utbyten med andra EU-länder. Svenska utbildningsanordnare samordnade 10 och deltog i 100

projekt för att förbättra den grundläggande yrkesutbildningen.

EU-kommissionen har nyligen påbörjat förberedelserna för nästa generation utbildningsprogram. Kommissionen kommer att lämna ett förslag som sedan skall underställas Ministerrådet och EU-parlamentet för ställningstagande.

OECD

Sverige deltar aktivt inom ramen för OECD:s arbete på utbildningsområdet. Därigenom ges vidgade möjligheter till sådana internationella perspektiv som får allt större betydelse för utvecklingen av den svenska skolan. Av stort intresse är OECD:s rapporter, t.ex. när det gäller översikter av nationell utbildningspolitik eller olika aspekter av utbildningssystemen.

I sammanhanget bör också nämnas OECD:s arbete med att utveckla utvärderingsindikatorer inom utbildningsområdet (det s.k. INES-projektet). Arbetet bedrivs i projektform. Sverige spelar en aktiv roll i detta arbete. Årligen presenteras en rapport, Education at a Glance, med de mest aktuella indikatorerna. Sverige deltar för närvarande i projektet Alternative Approaches to Financing Lifelong Learning som syftar till att kartlägga och finna nya vägar att finansiera det livslånga lärandet. Utbildningsdepartementet arrangerade i samarbete med OECD upptaktskonferensen till detta projekt i Stockholm den 6-7 mars 1997.

Europarådet

Sverige har under många år deltagit i Europarådets projekt inom utbildningsområdet, t.ex. projekt om språkundervisning, sekundärutbildning m.m. Europarådets fortbildningsprogram gör det möjligt för lärare, skolledare, lärarutbildare m.fl. att delta i gemensamma fortbildningsaktiviteter i Europarådets medlemsländer

Unesco

Sveriges samarbete på utbildningsområdet inom Unesco består bl.a. i att delta i och att medverka vid världsomspännande konferenser på området och i att anordna möten och konferenser tillsammans med Unesco. Under det gångna året har Sverige bl.a. deltagit i internationella utbildningskonferenser om lärarnas arbetssituation, vuxenutbildning och miljöundervisning. Sverige ingår fr.o.m. 1997 i Unescos styrelse för en fyraårsperiod.

Nordiska ministerrådet

Sverige deltar i det nordiska samarbetet under Nordiska ministerrådet och är aktivt i ett flertal projekt inom olika områden exempelvis språksamarbete, entreprenörskap inom skolans område, IT i undervisningen, bl.a. det nordiska skoldatanätet, utbildning för små hantverksyrken m.m.

4.3.10 Skoldatanät

En följd av den snabba förändring som teknik och samhällsliv för närvarande genomgår är att hela skolområdet utsätts för ett starkt förändringstryck. Den nya informationstekniken förändrar förutsättningarna för lärandet, t.ex. när det gäller arbetsätt, arbetsredskap och arbetsmiljö. Allt fler skolelever söker sig fram i Internet - bl.a. med det svenska skoldatanätet som utgångspunkt - och i databaser och skaffar på detta sätt information och kunskaper. Det svenska skoldatanätet, som byggts upp inom Skolverket, är ett virtuellt nätverk och är baserat på Internet och webb. Innehåll och användande av nätet bygger i allt väsentligt på brukarnas, dvs. skolornas, intresse och ambitioner. Expansionen sedan starten har varit framgångsrik. Innehållet i skoldatanätet behöver ständigt utvecklas och hållas aktuellt. Det fortsatta utvecklingsarbetet för det svenska skoldatanätet fokuseras på tre huvudområden: information till skolor, utveckling av informationsstrukturer i nätet och olika särskilda pedagogiska utvecklingsprojekt kring användning av Internet.

På svenskt initiativ har EU:s samtliga medlemsländer samt Island, Norge och Schweiz gemensamt påbörjat ett arbete att skapa ett europeiskt skoldatanät. Det europeiska skoldatanätet, vars syfte är att underlätta, fördjupa och öka antalet internationella kontakter för elever, lärare och skolledare, har mött stort internationellt intresse. Det svenska initiativet har väckt stor uppmärksamhet och har fått starkt stöd i EU-kommissionen. Under hösten 1997 kommer en första version av det gemensamma nätet att tas i bruk, finansierad och skapad av Sverige. Med hjälp av medel från kommissionen kommer därefter en treårig uppbyggnadsprocess att inledas.

4.4 Regeringens bedömningar med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningarna inom verksamhetsområdet i allt väsentligt är rättvisande. Samtliga myndigheter har således fått s.k. ren revisionsberättelse. Några myndigheter har dock i

revisionsrapporter fått påpekanden om vissa formella brister.

4.5 Anslag

A 1. Statens skolverk

1995/96	Utgift	328 711	Anslags- sparande	72 598
Därav 1996	Utgift	224 085		
1997	Anslag	242 340	Utgifts- prognos	255 000
1998	Förslag	236 995		
1999	Beräknat	252 675		
2000	Beräknat	250 146		

Beloppen anges i tusental kronor

Statens skolverk är statlig sektorsföreträdare på skolområdet. Effektmålet för Skolverket är att genom uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkringsarbete, särskilda utvecklingsinsatser, tillsyn samt nyttjande av forskningsresultat aktivt verka för att de mål och riktlinjer förverkligas för skola och vuxenutbildning, som riksdagen och regeringen har fastställt.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1995/96 visar ett överskott på 72 598 000 kr. Överskottet beror på att Skolverket successivt byggt upp sin organisation och under ett antal år haft ett flertal vakanta tjänster. Omorganisationen av Skolverkets fältorganisation har också bidragit till överskottet. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar ett överskott på 59 938 000 kr.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Skolverkets organisation består av en central del i Stockholm och en fältorganisation som täcker landet. Skolverket hade 240 fast anställda den 31 december 1996, varav 101 personer arbetar inom fältorganisationen. Härtill kommer experter och konsulttjänster.

Skolverket har i sin årsredovisning redovisat målen för samtliga verksamhetsgrenar och vilka prestationer man använt för att nå målen. I årsredovisningen redovisas utvärderingar och mätningar som skett av Skolverkets verksamhet. Redovisning av uppnådda resultat är inte lika utförlig. Bland annat behandlas kvalitetsaspekter översiktligt. Detta arbete, liksom arbetet att säkra kvalitet och likvärdighet i undervisningen, bör utvecklas.

Skolverkets rapporter, referensmaterial, statistik m.m. är enligt verket lästa och uppskattade men bör nå ut i skolorganisationen i kommunerna i större ut-

sträckning. Skolverket söker finna sätt att effektivt och i konkurrens med det stora flödet av information nå ut till olika målgrupper med den kunskap som Skolverket producerar, så att den bidrar till en positiv utveckling av svensk skola. Regeringen finner det angeläget att metoder utvecklas så att informationen når skolans personal och får avsett resultat.

Skolverket stöder kompetensutveckling av lärare inom strategiska områden, bristområden etc. Det är ett angeläget och av målgrupperna uppskattat stöd. Skolverket behöver dock i större utsträckning än i dag följa upp, utvärdera och till regeringen återrapportera hur kompetensutvecklingen av skolans personal fullgörs i kommunerna.

Skolverket har strävat efter att öka sitt tillsynsarbete, vilket är positivt. Under verksamhetsåret har Skolverket tagit ett mer samlat grepp inom sex områden som bedömts vara nationella brist- och/eller nyckelområden. Ett decentraliserat mål- och resultatstyrt skolsystem kräver en stark central myndighet som aktivt följer upp och hävdar utbildningens likvärdighet och kvalitet. Regeringen har i skrivelse Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning - kvalitet och likvärdighet (skr. 1996/97:112) beskrivit en förändrad roll för Skolverket. Bland annat bör Skolverkets tillsynsarbete, genom den nya roll Skolverket föreslås få i utvecklingsplanen, utvecklas ytterligare och bli tydligare och bredare. Den tillsyn som Skolverket bedriver kommer att kompletteras genom särskilda kvalitetsgranskningar, som avses utföras av statliga utbildningsinspektörer knutna till Skolverket. Kvalitetssäkring av undervisningen är ett område som regeringen ger stor prioritet. Som en följd av Skolverkets förändrade roll och arbetsuppgifter med anledning av utvecklingsplanen avser regeringen att inom kort ändra instruktionen för Skolverket och därvid förtydliga arbetsuppgifter och ansvar.

Skolverkets fältorganisation har omorganiserats och koncentrerats till elva regionkontor. I den instruktionsändring som regeringen avser att besluta om, föreslås att Skolverket självt får avgöra om verket önskar ha en regional organisation.

Skolverket och Socialstyrelsen har gemensamt redovisat sitt uppdrag att överföra ansvaret för barnomsorgen från Socialstyrelsen till Skolverket. Överföringen beräknas ske den 1 januari 1998. Myndigheterna har utarbetat förslag till gränsdragningar för myndigheterna, ändringar i instruktionerna för myndigheterna, organisation av tillsyn över förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt belyst särskilda övergångsfrågor. Myndigheterna har också inventerat vilka resurser som berörs av överföringen och gemensamt föreslagit att 1,9 miljoner kronor i personalkostnader förs till detta anslag och 3,5 miljoner kronor i utvecklingsmedel förs till ramanslaget A 2. Utveckling av skolväsende och barnomsorg från utgiftsområde 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg, ramanslaget D 1. Socialstyrelsen. Regeringen

har inga invändningar mot myndigheternas bedömning i ovan nämnda avseenden.

Slutsatser

Skolverket ges en förändrad roll och ett kraftigt utvidgat ansvarsområde i och med att de nya ansvarsområdena förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg tillförs verket. Regeringen föreslår i propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6) bl.a. att ansvaret för barnomsorgen överförs från Socialstyrelsen till Skolverket den 1 januari 1998. I sin nya roll skall Skolverket aktivt påverka skolans och förskolans utveckling i kraft av sina kunskaper. Arbetet med att utvärdera och säkra utbildningens kvalitet blir en nyckelfråga och avses bl.a. att ske genom ett system med återkommande kvalitetsredovisningar och statliga utbildningsinspektörer knutna till Skolverket. Elevens rätt till en utbildning av god kvalitet är central och måste kunna få stöd i en aktiv tillsyn. Uppföljningssystemen behöver utvecklas. Skolverket har också fått ett omfattande uppdrag angående uppföljning och rapportering av den femåriga vuxenutbildningssatsningen, kunskapslyftet. Skolverkets arbetsuppgifter med anledning av kunskapslyftet beräknas även i övrigt att öka under budgetåret 1998. Den delegation för kunskapslyftet, som regeringen inrättade i augusti 1996 för att leda och följa arbetet med kunskapslyftet, kommer fr.o.m. den 1 juli 1998 att avsluta sin verksamhet. Delegationens uppgifter kommer då att övertas av Skolverket. Övertagandet kommer dock att ske successivt genom en nära samverkan mellan Skolverket och delegationens sekretariat.

Sammantaget innebär regeringens bedömning att de mål som fastlagts för Skolverket i huvudsak bör gälla även under 1998, dock med de instruktionsändringar som blir en följd av förändrad roll och vidgat ansvarsområde för Skolverket. Verksamheten bör i ökad utsträckning inriktas på uppföljning, kontroll, utvärdering och kvalitetssäkring av resultat, liksom på att utveckla metoder så att informationen når ut till personalen och får avsett resultat. Den ökade internationaliseringen ställer också krav på bättre samordning mellan Skolverket och Utbildningsdepartementet.

Skolverket redovisar även för år 1997 ett betydande överskott. Skolverket har begärt resursförstärkning med anledning av att verket övertar ansvaret för barnomsorgen. Regeringen anser att Skolverket bör få använda vissa delar av sitt ekonomiska överskott för det arbete som verket nu övertar med att integrera barnomsorg och skola, uppföljning, utvärdering, tillsyn m.m. Vidare har regeringen räknat med en ytterligare neddragning av anslaget med 6 miljoner kronor. Det är regeringens bedömning att Skolverkets ökade arbete med kvalitetssäkring av undervisningen, bl.a. genom statliga utbild-

ningsinspektörer, och engagemanget med anledning av vuxenutbildningssatsningen ryms inom befintliga medel. Regeringen avser att återkomma i regleringsbrevet för år 1998 för Skolverket beträffande de områden inom skolväsendet som utbildningsinspektörerna i sitt inledningskede bör prioritera.

Regeringen föreslår att medel överförs från detta anslag till ramanslaget A 5. Statens institut för handikappfrågor i skolan för en halv administratörslön.

Skolverket bör även för budgetåret 1998 få rätten att disponera medel under sitt ramanslag för att stödja forskning under ramanslaget A 3. Forskning inom skolväsendet. En besparing på 3 % föreslås tas ut på Skolverkets anslag som en del av det treåriga effektivitetskrav som riksdagen tidigare beslutat om.

Anslaget beräknas för år 1999 uppgå till 252 675 000 kr och för år 2000 till 250 146 000 kr.

A 2. Utveckling av skolväsende och barnomsorg¹

1995/96 ²	Utgift	176 118	Reserva- tion	104 970
Däruv 1996	Utgift	129 200		
1997	Anslag	161 228	Utgifts- prognos	202 000
1998	Förslag	163 360		
1999	Beräknat	167 115		
2000	Beräknat	170 971		

Beloppen anges i tusental kronor

1. År 1997 ramanslaget A 2. Skolutveckling

2. Avser äldre anslagen från budgetåret 1995/96 A 4. Stöd för utveckling av skolväsendet och A 6. Fortbildning m.m.

Syftet med anslaget är att ge stöd och stimulans till utveckling av skolväsendet mot de nationella målen.

Från anslaget bekostas dels rektorsutbildning och kompetensutveckling för skolväsendets personal, dels utvecklingsarbete (kursplaner, betygskriterier), visst produktionsstöd till läromedel, särskilda utvecklingsinsatser för finskspråkiga elever och bidrag till vissa organisationer. Medlen används också till övergripande projekt inom områden såsom IT, jämställdhet och miljö.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1995/96 visar att tilldelade medel under reservationsanslagen A 4. Stöd för utveckling av skolväsendet (reservation 50 941 000 kr) och A 6. Fortbildning m.m. (reservation 54 029 000 kr) inte till fullo utnyttjats. Det beror delvis på att samtliga de områden inom ramen för projektet Skola i utveckling, som Skolverket valt att stödja särskilt under en tvåårsperiod, inte hunnit starta. En stor del av den uppkomna reservationen beräknas komma att tas i anspråk under detta budgetår, bl.a. till följd av att de olika projekten kommer i gång.

Regeringens överväganden

Resultatinformation och slutsatser

De statliga insatserna för att stödja skolutveckling inriktas mot att

- utveckla de nationella mål- och styrdokumenterna så att de fortlöpande svarar mot krav på aktualitet och funktionalitet samt lämna förslag om förändringar i mål eller regelsystem där så bedöms nödvändigt,
- stödja reformering av skolväsendet med särskild tonvikt på områden som bedöms som kritiska i reformeringen eller där svårigheter uppstått,
- främja skolväsendets utveckling mot de nationella målen inom områden som antingen utifrån analys av undersökningsresultat är eller kan bli problemområden, eller som bör samordnas nationellt eller som särskilt lyfts fram i läroplanerna.

En utgångspunkt för verksamheten är det nära samarbetet mellan kompetensutveckling och skolutveckling. En annan är att såväl form som innehåll i de kompetensutvecklingsinsatser som Skolverket stödjer skall formos utifrån kommuners och skolors behov. Skolverkets insatser skall utgå från ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. Decentralisering som strategi för skolutveckling uttrycker en tilltro till skolledares och lärares egen kompetens att ta ansvar för skolans utveckling i ett öppet samspel med politiker, föräldrar och elever. Det innebär samtidigt ett stort behov av att staten genom Skolverket aktivt stödjer skolutveckling genom medvetna och stimulerande insatser. Regeringen har givit Skolverket i uppdrag att kartlägga kompetensutvecklingsbehovet hos lärarna och hur detta tillgodoses av kommunerna. Det är väsentligt att integrera och se lokal skolutveckling och personalens kompetensutveckling som en helhet.

Skolverket skall stödja utvecklingen av en dialog och ett samspel mellan högskola och universitet, skolor och kommuner i frågor om kompetensutveckling och skolutveckling, bl.a. genom att stödja utvecklingen av regionala pedagogiska utvecklingscentra.

Ett omfattande reformarbete pågår inom skolområdet. Reformarbetet omfattar främst integrationen skola - förskola, gymnasieskolan, ny lärlingsutbildning samt vuxenutbildningen. Inom ramen för tilldelade medel bör Skolverket på olika sätt stödja detta reformarbete.

Verksamheten under anslaget bör oförändrat stödja skolutveckling och kompetensutveckling av personal och fr.o.m. år 1998 även omfatta barnomsorgen. Vidare bör medlen användas för utveckling av utlandsundervisningen, bl.a. distansundervisningen.

I en särskild skrivelse till riksdagen redovisar regeringen i dag läget i arbetet för ekologiskt hållbar ut-

veckling och hur Sverige skall vara en pådrivande kraft och föregångsland för en ekologiskt hållbar utveckling. Skrivelsens avsnitt för förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning innehåller åtgärder som avser att stärka miljöfrågorna bl.a. genom ett uppdrag till Skolverket att utarbeta kriterier för miljömärkning av skolor. Skolverket bör inom ramen för anslaget stödja arbetet med att utveckla miljöundervisningen.

Från anslaget utgår bidrag till det nationella resurssentrumet i teknik, Centrum för tekniken i skolan (CETIS). Regeringen avser öka bidraget till denna verksamhet med 500 000 kr för budgetåret 1998.

Till anslaget har i beräkningarna förts de 3,5 miljoner kronor i utvecklingsmedel för barnomsorgen, som bör överföras från Socialstyrelsen till Skolverket i enlighet med redovisningen under ramanslaget A 1. Skolverket. Med anledning därav har anslagets benämning ändrats.

Vidare föreslås att 1,5 miljoner kronor förs över från detta anslag till ramanslaget A 15. Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling.

Från anslaget utgår medel till Lärarhögskolan i Stockholm, som fått i uppdrag att verka som ett nationellt centrum för svenska som andraspråk och svenskundervisning för invandrare (sfi).

För åren 1999 och 2000 beräknas anslaget till oförändrad nivå i förhållande till år 1998.

A 3. Forskning inom skolväsendet

1995/96	Utgift	34 746	Reserva- tion	6 845 ¹
Därav 1996	Utgift	21 546		
1997	Anslag	7 708	Utgifts- prognos	9 000
1998	Förslag	7 873		
1999	Beräknat	8 030		
2000	Beräknat	8 191		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Avser äldre anslag från budgetåret 1995/96

Skolverkets forskningsprogram skall på vetenskaplig grund öka kunskapen om det svenska skolväsendets förutsättningar och resultat samt nyttiggörandet av denna kunskap. När det gäller stöd till forskning beträffande skolsituationen för elever med funktionshinder skall det ges i samråd med Statens institut för handikappfrågor i skolan.

Från anslaget fördelas medel till forskning inom skol- och utbildningsområdet. Skolverket stöder vidare etablering av nätverk av forskare liksom publicering och nyttjandet av forskningsresultat. Arbetet att genomföra forskningsprojekt och fördelning av medel för forskning har bedrivits i samarbete med den av regeringen tillsatta forskningsnämnden och Skolverkets forskningsråd.

Eftersom anslaget fr.o.m. år 1997 är ett ramanslag har reservationen om 6 845 000 kr, som fanns på anslaget vid utgången av budgetåret 1995/96, förts upp som ett äldre anslag. En del av den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Resultatinformation och slutsatser

Skolverkets anslag för forskning var föremål för en kraftig besparing i 1997 års budget. Skolverket har efter regeringens medgivande bedrivit fortsatt forskningsverksamhet med utnyttjande av andra tillgängliga medel inom Skolverket. I verkets årsredovisning redovisas en bred forskningsverksamhet, där nätverk av forskare etablerats på ett sätt som upplevs konstruktivt. Internationellt samarbete är på väg att byggas upp inom vissa områden.

Forskning är en verksamhet som ofta förutsätter långsiktig planering och genomförande, vars resultat endast kan bedömas på lång sikt. Skolforskningen är viktig och har hög aktualitet. Forskningsanknytningen till skolan har diskuterats mot bakgrund av den förändrade lärarrollen och förutsättningar för utveckling av skolans verksamhet, men även forskningens betydelse för lärarutbildningen och som en del i

utvecklingen av regionala pedagogiska utvecklingscentra.

Regeringen ser positivt på den forskningsverksamhet som Skolverket redovisar. Regeringen tillstyrker Skolverkets förslag att 8,3 miljoner kronor från ramanslaget A 1. Skolverket får användas för forskningsändamål samt att i stort sett oförändrat belopp, ca 7,9 miljoner kronor, anvisas under detta anslag för år 1998. Beloppet motsvarar kostnader för pågående verksamhet och redan gjorda åtaganden, som måste kunna avslutas på ett tillfredsställande sätt, samt vissa kunskapsöversikter.

För åren 1999 och 2000 beräknas anslaget uppgå till oförändrad nivå i förhållande till år 1998.

A 4. Genomförande av skolreformer

1995/96	Utgift	114 454	Reserva- tion	67 937 ¹
Därav 1996	Utgift	64 184		
1997	Anslag	122 494	Utgifts- prognos	140 000
1998	Förslag	83 971		
1999	Beräknat	45 565		
2000	Beräknat	44 757		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Avser äldre anslag från budgetåret 1995/96

Anslaget skall användas för information och fortbildning om nya läroplaner och betygssystem för skolväsendet. Anslaget skall vidare användas för insatser i samband med genomförandet av den nya gymnasieskolan.

Bidrag lämnas till kommunerna för utbildning av handledare i den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala utbildningen samt för utrustning till skolor som startar program med yrkesämnen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Skolverket disponerar medel för anordnande av kompetensutveckling inom områden där behovet är särskilt stort, bl.a. inom områdena läs- och skrivsvårigheter, miljö, naturvetenskap-teknik. Vidare kan medlen användas för att på olika sätt stimulera IT i undervisningen.

Medlen kan även användas för informationsinsatser i samband med integreringen mellan förskola, skola och skolbarnsomsorg.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar att det finns en reservation om 67 937 000 kr på anslaget. Eftersom anslaget fr.o.m. år 1997 är ett ramanslag har reservationen förts upp under ett äldre anslag. Reservationen beror delvis på att vissa planerade insatser inte genomförs förrän budgetåret 1997. Prognosen för innevarande budgetår visar att en del av den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden**Resultatinformation och slutsatser**

Anslaget infördes budgetåret 1993/94. Avsikten var att 100 miljoner kronor skulle anvisas årligen under en femårsperiod för kostnader i samband med införandet av den nya gymnasieskolan. Ytterligare medel har under åren tillförts anslaget, bl.a. för insatser vid införandet av nya läroplaner, kursplaner och betygssystem.

Den treåriga gymnasieskolan är införd. År 1997 är det sista året som utbetalning sker av genomföranderesurs enligt förordningen (SKOLFS 1993:16) om statsbidrag till kommunerna för planering och information vid införande av de nya programmen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Regeringen föreslår därför att en minskning sker av anslaget.

Vissa insatser behöver dock fortfarande göras, där analyser och utvärderingar visar på fortsatt behov av utveckling av verksamheten. Även insatser för kvalitetssäkring behövs. Vidare behövs medel för informationsinsatser m.m. i samband med integreringen förskola, skola och skolbarnsomsorg enligt vad som föreslås i propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6).

I regeringens skrivelse till riksdagen Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning - kvalitet och likvärdighet (skr. 1996/97:112) redogörs för regeringens syn på utvecklingen av bl.a. gymnasieskolan. I samband med den fortsatta utvecklingen kan medel för informationsinsatser m.m. behövas.

Regeringen har tidigare under inledningen till detta verksamhetsavsnitt redovisat hur ett pilotprojekt med lärlingsutbildning skall genomföras. För genomförande av dels lärlingsprogrammet, dels praktikprogrammet har regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150) inom utgiftsområde 16. Utbildning och universitetsforskning beräknat resurser för genomförande av nämnda program. Regeringen har för ändamålet räknat med totalt 27 030 000 kr för år 1998, 40 290 000 kr år 1999 och 38 250 000 kr år 2000.

Regeringen föreslår att 620 000 kr förs över från detta anslag till ramanslaget A 15. Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling.

Regeringen räknar med en fortsatt minskning av anslaget för år 1999. Anslaget beräknas för år 1999 uppgå till 45 565 000 kr och för år 2000 till 44 757 000 kr.

A 5. Statens institut för handikappfrågor i skolan

1995/96	Utgift	166 280	Anslags-sparande	10 864
Därav 1996	Utgift	115 317		
1997	Anslag	114 375	Utgifts-prognos	124 624
1998	Förslag	116 623		
1999	Beräknat	120 107		
2000	Beräknat	122 333		

Beloppen anges i tusental kronor

Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) skall ge specialpedagogisk rådgivning och stöd till kommunerna och till sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn. SIH skall också utveckla, framställa och distribuera läromedel för synskadade, rörelsehindrade, hörselskadade/döva och utvecklingsstörda elever. Effektmålet för SIH:s verksamheter är att minimera de svårigheter som kan uppstå för elever med funktionshinder i en utbildningssituation.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar att myndigheten detta år hade ett anslagssparande på 10 864 000 kr. Enligt myndighetens prognos kommer anslagssparandet, som bl.a. beror på vakanser och senarelagda projekt, i stort sett att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden**Resultatinformation**

SIH framhåller i sin årsredovisning att en ökad samverkan mellan konsulenterna bl.a. lett till en minskad fokusering på diagnosgrupper, vilket i sin tur ökat såväl kompetensen som kvaliteten i konsulenternas insatser. Antalet barn och elever med funktionshinder har, enligt myndigheten, varit relativt konstant över ett antal år. Behovet av specialpedagogisk rådgivning och stöd från konsulenterna har emellertid ökat. Konsulenterna har mött den ökade efterfrågan genom att i ökad utsträckning ge stöd till personal av olika kategorier i grupp. Behovstäckningen vad gäller specialpedagogiska läromedel har ökat i det avseendet att antalet produkter som SIH tillhandahåller har ökat. Särskilt markant är ökningen vad gäller produktionen av programvaror och videokassetter.

I egenskap av central förvaltningsmyndighet för specialskolorna har SIH under budgetåret bl.a. haft i uppdrag att i samarbete med specialskolorna arbeta fram och föreslå verksamhetsmål och resultatmål för specialskolorna samt Tomtebodaskolans resurscenter inför kommande årsredovisningar. Uppdraget, som till en del redovisats till Utbildningsdepartemen-

tet, kommer att slutföras under september månad 1997.

Slutsatser

Sammantaget innebär bedömningen att de mål som lagts fast för SIH bör gälla även under år 1998. Regeringen understryker vikten av att myndigheten vidareutvecklar produktivets- och effektivitetsmått. SIH bör under det kommande budgetåret vidareutveckla den pågående samordningen av konsultverksamhetens samlade kompetens för att höja kvaliteten i insatserna och i så hög utsträckning som möjligt svara mot behoven av specialpedagogisk rådgivning och stöd. I övrigt föreslår regeringen att medel för en halv administratörstjänst förs över från ramanslaget A 1. Skolverket till detta anslag.

Regeringen har i propositionen Utbildning i teckenspråk för vissa föräldrar (prop.1996/97:162) föreslagit att SIH skall besluta om och utbetala statsbidrag till utbildningsanordnare av teckenspråksutbildning för föräldrar, s.k. TUFF-utbildning. Under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag, bedömer regeringen att kostnaderna för att administrera det föreslagna TUFF-bidraget ryms inom nuvarande kostnadsram.

Utredningen om funktionshindrade elever i skolan (U1995:14) kan komma att föranleda förslag från regeringens sida inom det aktuella området. I avvaktan på resultatet av utredningen beräknas anslaget uppgå till 120 107 000 kr för år 1999 och till 122 333 000 kr för år 2000.

A 6. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp

1995/96	Utgift	32 561	Reservat	4 172 ¹
Därav 1996	Utgift	24 344		
1997	Anslag	20 467	Utgifts- prognos	24 529
1998	Förslag	20 936		
1999	Beräknat	21 512		
2000	Beräknat	22 105		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Avser äldre anslag från budgetåret 1995/96

Ur anslaget bekostas dels bidrag enligt förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel, dels kostnader för utveckling och produktion av, samt information om läromedel för elever med funktionshinder. Från anslaget finansieras även kostnader för arvoden till externa läromedelsproducenter och annan expertis samt köpta tjänster för

denna verksamhet. Vidare bekostas av anslaget olika utvecklingsinsatser enligt bedömning av Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH). Effektmålet är att framställa läromedel och hjälpmedel i nödvändigt antal och av god kvalitet för att tillgodose målgruppens behov.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1995/96 visar en reservation om 4 172 000 kr. Eftersom anslaget fr.o.m. år 1997 är ett ramanslag har reservationen förts upp under ett äldre anslag. Inkomster från försäljning av läromedel uppgick under budgetåret till 16 673 000 kr, vilket omräknat till en tolv månadersperiod är en mindre ökning i förhållande till föregående budgetår. Medlen disponeras av SIH. Prognosen för innevarande budgetår visar att den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

SIH redovisar en ökad behovstäckning under budgetåret. Såvitt gäller de gravt synskadade eleverna bedömer SIH, utifrån en fördjupad behovsinventering, att tillgången på läromedel i basämnen är relativt god. I andra ämnen finns alltjämt brister. De omfattande satsningar som nu genomförs i många kommuner och skolor beträffande datorer i undervisningen samt det faktum att många funktionshindrade elever har en dator som ett personligt och pedagogiskt hjälpmedel har, enligt SIH, lett till ett stort intresse för dataprogram. Det ökade intresset visar sig dessutom i den, i förhållande till föregående budgetår, ökade produktionen och försäljningen av program.

Slutsatser

Den redan tidigare nämnda utredningen om funktionshindrade elever i skolan har bl.a. i uppgift att kartlägga den statliga läromedelsproduktionen och föreslå hur denna kan effektiviseras. Efter att utredningen redovisat sina förslag och dessa remissbehandlats, kan regeringen komma att föreslå åtgärder på området. För åren 1999 och 2000 beräknas, mot denna bakgrund, nivån på anslaget vara oförändrad i förhållande till år 1998.

A 7. Specialskolor och resurscenter

1995/96	Utgift	563 302	Anslags- sparande	59 455
Därav 1996	Utgift	385 872		
1997	Anslag	414 840	Utgifts- prognos	448 000
1998	Förslag	418 943		
1999	Beräknat	431 868		
2000	Beräknat	444 645		

Beloppen anges i tusental kronor

Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar med synskada, dövhet, hörsel- eller talskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Resurscentren skall genom utredning och träning främja den allsidiga utvecklingen hos elever i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom samt informera och fortbilda föräldrar, lärare och övrig personal.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar ett anslagssparande på 59 455 000 kr. Enligt specialskolornas prognos beräknas anslagssparandet detta år att uppgå till 26 295 000 kr.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Specialskolornas och Tomtebodaskolans resurscenters (TRC) årsredovisningar uppvisar, trots vissa förbättringar, alltjämt en skiftande utformning, vilket försvårar en jämförelse mellan skolorna. Flera skolor redovisar någon form av genomförda utvärderingar. Antalet elever uppgick under läsåret 1996/97 till 789, vilket var en ökning jämfört med föregående läsår då antalet inskrivna elever uppgick till 766. Omräknat till heltidstjänster tjänstgjorde 290 lärare under läsåret 1996/97. Andelen lärare per 100 elever var under samma läsår 36,8. Av årsredovisningarna framgår att nyrekryteringsbehovet av lärare fortfarande är stort. Flertalet av regionskolorna redovisar en relativt hög andel elever med invandrabakgrund, som högst ca 35 % av elevunderlaget. Dessa elevers stora behov av extra stöd när det gäller den kommunikativa utvecklingen och de krav som detta ställer på skolorna framhålls i flera av årsredovisningarna.

Slutsatser

Sammantaget innebär regeringens bedömning att nuvarande mål för verksamheten bör ligga fast. Regeringen förväntar sig att det arbete som pågår vad gäller att vidareutveckla verksamhetsmål och effekti-

vitetsmått leder till en betydligt högre grad av jämförbarhet mellan skolorna i och med nästföljande årsredovisning. Regeringen bedömer att kostnaderna för den beräknade elevökningen ryms inom nuvarande kostnadsram. Enligt 7 kap. 7 § skollagen (1985:1100) skall hemkommunen betala ersättning till staten för den som är elev i specialskolan. Ersättningen skall tillföras inkomstiteln 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet. För budgetåret 1998 beräknas dessa inkomster till 11 000 000 kr. I den tidigare nämnda utredningen om funktionshindrade elever i skolan, ingår i uppdraget att undersöka om ansvaret för specialskolorna helt kan föras över till kommunerna eller om staten skall vara fortsatt huvudman. Även det stöd som ges av resurscentren omfattas av utredningsuppdraget. Resultatet av utredningen kan komma att föranleda åtgärder från regeringens sida.

För år 1999 beräknas mot denna bakgrund anslaget uppgå till 431 868 000 kr och för år 2000 till 444 645 000 kr.

A 8. Särskilda insatser på skolområdet

1995/96	Utgift	352 359		
Därav 1996	Utgift	224 244		
1997	Anslag	243 856	Utgifts- prognos	243 856
1998	Förslag	258 336		
1999	Beräknat	269 337		
2000	Beräknat	279 641		

Beloppen anges i tusental kronor

De utgifter som belastar anslaget är kostnader

- enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet,
- för ett elevbaserat tilläggsbidrag till Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner för speciellt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever (Rh) från hela landet,
- till Örebro kommun enligt avtal mellan staten och kommunen om viss statlig ersättning avseende gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade elever,
- för särskilda statsbidrag enligt avtal mellan staten och Sörmlands respektive Västmanlands län samt Örebro kommun om bidrag till kostnader för viss riksrekryterande utbildning för elever med utvecklingsstörning.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på området är antalet elever.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1995/96 visar ett överskott om 5 614 000 kr till följd av att en utbetalning belastat fel budgetår. Anslagsprognosen för innevarande budgetår däremot pekar på att utgiften stämmer överens med anvisat anslag.

Regeringens överväganden

Den av regeringen tillsatta utredningen om funktionshindrade elever i skolan (dir. 1995:134) skall även utreda hur ansvaret för utbildning och omvårdnad i anslutning till utbildning av funktionshindrade elever skall fördelas mellan stat, kommun och lands-ting samt vem som skall finansiera verksamheten. De ändamål för vilka stöd ges ur detta anslag kan därvid komma att påverkas.

Elevantalet vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade i Örebro har läsåret 1996/97 varit något högre än året dessförinnan och beräknas omfatta ca 400 läsåret 1997/98. Elevantalet i Rh-anpassad utbildning har ökat till 165 elever (+9) läsåret 1997/98 och beräknas ligga på denna nivå även läsåren 1998/99 och 1999/2000.

Regeringen räknar med ett utökat behov av elevplatserna för Rh-anpassad gymnasieutbildning. Detta har beaktats vid medelsberäkningen. I avvaktan på förslag från nämnda utredning beräknar regeringen ingen förändring av övriga medel under anslaget.

Med hänsyn till det ovan anförda beräknas medelsbehovet under anslaget för år 1998 till 258 336 000 kr, för år 1999 till 269 337 000 kr och för år 2000 till 279 641 000 kr.

A 9. Sameskolstyrelsen¹

1995/96	Utgift	49 831	Anslags- sparande	3 779
Därav 1996	Utgift	35 582		
1997	Anslag	33 246	Utgifts- prognos	35 533
1998	Förslag	33 714		
1999	Beräknat	34 646		
2000	Beräknat	35 564		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Tidigare ramanslaget A 9. Sameskolor

Sameskolstyrelsen är en styrelse för sameskolorna, integrerad samisk undervisning och samisk förskole- och fritidsverksamhet. Utbildningen vid sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen har som effektmål att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen genom att ge samers barn en utbildning med samisk inriktning. Ut-

bildningen skall i övrigt för sameskolan motsvara utbildningen t.o.m. årskurs 6 i grundskolan och för den integrerade samiska undervisningen t.o.m. årskurs 9 i grundskolan. Sameskolstyrelsen skall som särskild uppgift utveckla, framställa och distribuera läromedel för samisk undervisning.

Sameskolstyrelsen får även efter avtal med en kommun fullgöra kommunens uppgifter inom förskole- och fritidshemsverksamheten för samiska barn.

Från detta anslag utbetalas även bidrag till Samernas folkhögskola.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1995/96 visar ett anslagssparande om 3 779 000 kr. Av årsredovisningen framgår att ersättningen till staten från hemkommunen för elevs undervisning i sameskolan har uppgått till 10 429 000 kr. Prognosen för innevarande budgetår visar på ett anslagssparande om ca 1 492 000 kr.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Sameskolstyrelsens resultatredovisning innehåller en god kvantitativ redovisning av kostnader, intäkter etc. Verksamhetsmål och prestationer har delvis presenterats. En kvalitativ analys där målsättningar sätts i relation till prestationer och resultat saknas dock. Regeringen har därför i regleringsbrevet för 1997 fokuserat verksamhetsmålen på kvalitet och likvärdighet och bl.a. gett Sameskolstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Skolverket utarbeta förslag på kvalitetsmåt.

Det finns sex sameskolor. Integrerad samisk undervisning bedrivs inom kommunal grundskola i nio kommuner. I sameskolan gick under läsåret 1996/97 143 elever, jämfört med 133 elever 1995/96. Den integrerade verksamheten omfattade 141 elever.

Sedan den 1 januari 1996 leds varje sameskola av en rektor. Vidare har produktionen av samiska läromedel överlåtits på ett förlag. Sameskolstyrelsen ansvarar dock för den långsiktiga planeringen och för de pedagogiska delarna av verksamheten. Under budgetåret har ett nordiskt samarbete om samiska läromedel och ett projekt inom ramen för Sokrates för användning av multimedia i språkundervisningen bedrivits.

Samernas folkhögskola har i sin årsredovisning redovisat ett överskott för 1995/96.

Slutsatser

Sameskolstyrelsen bör i sina resultatredovisningar till regeringen mer inrikta sig på kvalitativ analys. Regeringen anser att en av de viktigaste uppgifterna för

styrelsen under budgetåret 1998 bör vara att fullfölja det kvalitetssäkringsarbete som påbörjats under innevarande budgetår.

Det behov av kompetensutveckling för förskollärare och lärare som föreligger enligt Sameskolstyrelsen förutsätts kunna finansieras inom ramen för tilldelade medel.

Regeringen föreslår i propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6) att Sameskolstyrelsen skall få rätt att anordna förskoleklasser och aviserar i samma proposition att förändringar kommer att genomföras i sameskolförordningen (1995:205) som en följd därav. Sameskolstyrelsen och kommunen bör även i fortsättningen i avtal avgöra den kommunala ersättningens storlek per barn i samisk förskoleklass. För att underlätta integrationen mellan samiska förskoleklasser och sameskolan bör resurserna kunna användas mer flexibelt. Regeringen föreslår därför att Sameskolstyrelsen tillåts utnyttja ramanslaget tillsammans med den kommunala ersättningen för den integrerade verksamheten.

Enligt 8 kap. 7 § skollagen skall hemkommunen betala ersättning till staten för den som är elev i sameskolan. Ersättningen skall tillföras inkomstiteln 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet. För budgetåret 1998 beräknas dessa inkomster till 7 395 000 kr.

Regeringen beräknar anslaget för år 1999 till 34 646 000 kr och för år 2000 till 35 564 000 kr.

A 10. Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

1995/96	Utgift ¹	57 289		
Därav 1996	Utgift	37 115		
1997	Anslag ²	113 812	Utgifts- prognos	113 812
1998	Förslag	118 091		
1999	Beräknat	121 633		
2000	Beräknat	125 282		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m, anslagsposterna 1-3

2. Nytt anslag

Under detta anslag beräknar regeringen medel för

- särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa riksrekryterande gymnasiala utbildningar,
- bidrag till kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation (IBO) i Genève, särskilt statsbidrag till Göteborgs och Stockholms kommuner

för IB-utbildning samt för IB-utbildning vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket,

- ersättning till kommun och landsting för merkostnader för nordiska elever på gymnasial nivå,
- ersättning för personskada till elev i viss gymnasieutbildning,
- statsbidrag till riksinternatskolor samt till internationella grund- och gymnasieskolor (1995/96: anslaget A 15),
- bidrag enligt förordningen (1996:565) om statsbidrag till kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på området är antalet elever.

Regeringens överväganden

Medelsberäkningen för riksinternatskolor, internationella grund- och gymnasieskolor och internationell utbildning på gymnasienivå (IB-utbildning) utgår från en ram av årselevplatser som riksdagen fastställt. Under innevarande budgetår lämnas statsbidrag till de tre riksinternatskolorna, sex internationella grundskolor och två internationella gymnasieskolor samt till IB-utbildning i Göteborg, Sigtuna respektive Stockholm. Regeringen beräknar i huvudsak oförändrad omfattning för budgetåren 1998-2000.

Från detta anslag utbetalas också bidrag till en kommun för elever från annat nordiskt land enligt överenskommelsen om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasial nivå. Ett visst ökat intresse har kunnat noteras de senaste åren. Vid medelsberäkningen har en uppskattning gjorts av medelsbehovet utifrån tidigare års belastning.

Mot bakgrund av vad som anförts beräknar regeringen medelsbehovet för åren 1998, 1999 och 2000 till oförändrad nivå i förhållande till år 1997.

A 11. Bidrag till svensk undervisning i utlandet

1995/96	Utgift	111 821		
Därav 1996	Utgift	72 576		
1997	Anslag	81 391	Utgifts- prognos	75 000
1998	Förslag	67 108		
1999	Beräknat	71 156		
2000	Beräknat	72 619		

Beloppen anges i tusental kronor

Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlands-svenska barn och ungdomar. Bestämmelserna innebär i korthet att statsbidrag lämnas till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola).

Från anslaget bekostas även löneförmåner m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna.

Bidrag lämnas även till Riksföreningen Sverige-kontakt.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1995/96 visar ett överskott på 14 095 000 kr. Dessutom visar prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår ett överskott på 6 391 000 kr.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Anslaget är beroende av elevutvecklingen. Antalet elever i reguljär utbildning uppgick läsåret 1996/97 till 1 150. Antalet elever som deltog i distansundervisning med handledning var 89 och i kompletterande svensk undervisning 2 994. Antalet elever i svenska sektioner vid internationella skolor utgjorde 179.

Inom Europaskolorna finns svenska sektioner i Bryssel och Luxemburg med nationellt anställda lärare. Svenska elever finns även i övriga Europaskolor, men ingår då i någon annan språksektion. Det totala antalet svenska elever vid Europaskolorna var 179 läsåret 1996/97, varav vid den svenska sektionen i Bryssel 65 och i Luxemburg 46. Antalet nationellt anställda lärare utgjorde 10.

Slutsatser

I 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150) föreslog regeringen att en besparing skulle göras på svensk undervisning i utlandet med 20 miljoner kronor fr.o.m. år 1998. Riksdagen hade inga invändningar mot förslaget (bet.

1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Förslaget var föranlett av det statsfinansiella läget. Även om de svenska utlandsskolorna och den kompletterande svenskundervisningen är viktiga för de svenskar som vistas utomlands, anser regeringen, att med hänsyn de kraftiga besparingar som skett inom många områden i Sverige - inte minst inom skolan - för att snera landets ekonomi, kan inte heller detta område undantas från besparingar.

Svenska utlandsskolors förening (SUF) har dock påtalat svårigheterna för skolorna att göra hela besparingen på en gång och dessutom under löpande läsår. Skolorna fastställer såväl budget som elevavgifter läsårsvis.

Regeringen har förståelse för de problem skolorna ställs inför och föreslår därför att ändringar i statsbidragssystemet genomförs först från den 1 juli 1998 för att skolorna skall få viss tid att anpassa verksamheten till ett lägre statligt bidrag. För att uppnå besparingen avser regeringen att genomföra följande ändringar när det gäller bidragen.

Elevbidraget till grundskolorna sänks per elev fr.o.m. den 1 juli 1998 med 6-8 % i förhållande till bidraget för 1997. Bidraget för skolor med högst tio elever beräknas till 53 000 kr per elev och bidraget för skolor med över 55 elever till 26 000 kr per elev. En successiv avtrappning däremellan sker av bidraget med 600 kr per elev.

Lokalkostnadsbidraget sänks från 75 % till 60 % av årskostnaderna för de lokaler som behövs för utbildningen från den 1 juli 1998 samt till 50 % från den 1 juli 1999.

Handledararvodet vid distansutbildning halveras från den 1 juli 1998. Arvodet varierar i dag mellan 8 190 kr - 19 450 kr per elev beroende på elevantal. Utöver handledararvodet betalar staten materialet vid distansutbildning för de elever som uppfyller kraven för behörighet enligt 3 § förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlands-svenska barn och ungdomar.

Den kompletterande svenskundervisningen har ökat under senare år. Kostnaden härför beräknas för närvarande till ca 10 miljoner kronor. Regeringen är medveten om att den kompletterande svenskundervisningen utgör ett viktigt komplement för att många svenska elever i internationella eller nationella skolor skall kunna upprätthålla sina kunskaper i det svenska språket och kulturen. Ett stort ansvar för detta åvilar dock föräldrarna. Regeringen föreslår att bidraget för kompletterande svensk undervisning sänks från nuvarande 3 070 kr per elev till 1 500 kr per elev från den 1 juli 1998.

Vidare föreslås att bidraget till Riksföreningen Sverige-kontakt sänks med 75 000 kr från år 1998 och med ytterligare 75 000 kr från år 1999.

Besparingarna beräknas till 13 200 000 kr för år 1998, ytterligare 6 000 000 kr för år 1999 och ytterligare 800 000 kr för år 2000. Neddragningen görs med 20 miljoner kronor under detta anslag redan

fr.o.m. år 1998. För att finansiera det treåriga utlägg-
get föreslås att en ej utnyttjad reservation under det
för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget Fortbild-
ning m.m. får disponeras för att täcka de kostnader
som inte ryms inom detta anslag.

I samband med Sveriges medlemskap i EU anslöt
sig Sverige också till konventionen med stadga för
Europaskolorna. Utifrån antalet sektioner, klasser
och elever bestämmer styrelsen för Europaskolorna
hur många lärare som skall anställas. Medlemslandet
anställer de nationella lärarna och betalar lön till
dem. Regeringen bedömer att antalet elever vid Eu-
ropaskolorna kommer att öka och beräknar därför
en ökning av medlen för dessa såväl för år 1998 som
för år 1999.

För år 1999 beräknas anslaget uppgå till
71 156 000 kr och för år 2000 till 72 619 000 kr.

A 12. Statens skolor för vuxna

1995/96	Utgift	60 558	Anslags- sparande	9 443
Därav 1996	Utgift	44 282		
1997	Anslag	38 411	Utgifts- prognos	47 854
1998	Förslag	38 155		
1999	Beräknat	39 244		
2000	Beräknat	40 366		

Beloppen anges i tusental kronor

Effektmålet för Statens skolor för vuxna (SSV) i
Norrköping och Härnösand är att öka tillgänglighe-
ten av vuxenutbildning genom att erbjuda och ut-
veckla motsvarande kommunal vuxenutbildning i
form av distansutbildning. Under budgetåret
1995/96 innehållande 18 månader redovisade SSV i
Norrköping en omsättning på 47 miljoner kronor
och 10 605 kursdeltagare och SSV i Härnösand re-
dovisade en omsättning på 45 miljoner kronor och
8 715 kursdeltagare. Anslaget tillförs inkomster för
uppdragsutbildning, avgifter för studiematerial och
andra hjälpmedel samt ansökningsavgifter och pröv-
ningsavgifter.

En jämförelse mellan anslag och utfall budgetåret
1995/96 visar att verksamheten vid skolorna totalt
sett genererat ett underskott, bl.a. till följd av in-
täktsbortfall i verksamheten med uppdragsutbildning
i Norrköping.

BUDGET FÖR UPPDRAGSVERKSAMHET I NORRKÖPING (TKR)

UPPDRAGSVERK- SAMHET	INTÄKTER	KOSTNADER	RESULTAT INTÄKT-KOSTNAD	KOSTNADS- TÄCKNING	UPPDRAGSGIVARE STATEN %	UPPDRAGSGIVARE ÖVRIGA %
Utfall 1995/96	9 641	14 917	-5 276	65 %	25	75
Varav 1996						
Prognos 1997	5 900	6 400	500	92 %	30	70
Budget 1998	8 000	7 500	500	107%	25	75
Beräknat 1999	10 000					
Beräknat 2000	10 000					

BUDGET FÖR UPPDRAGSVERKSAMHET I HÄRNÖSAND (TKR)

UPPDRAGSVERK- SAMHET	INTÄKTER	KOSTNADER	RESULTAT INTÄKT-KOSTNAD	KOSTNADS- TÄCKNING	UPPDRAGSGIVARE STATEN %	UPPDRAGSGIVARE ÖVRIGA %
Utfall 1995/96	11 171	12 752	-1 581	88 %	50	50
Varav 1996	6 532	7 396	-864	88%	50	50
Prognos 1997	13 000	12 500	500	104%	60	40
Budget 1998	16 000	15 500	500	103%	65	35
Beräknat 1999	17 000					
Beräknat 2000	18 000					

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Anslaget redovisas oförändrat med indexerad uppräkning och regeringen gör bedömningen att medlen kommer att förbrukas. Skolorna har också tillförts medel som en del i regeringens satsning på ett nationellt kunskapslyft genom regeringsbeslut. De medel som kommer skolorna till del inom ramen för kunskapslyftet avser utbildning av egna elever men även utvecklingsarbete vid skolorna som kommer att ske i samverkan med Kunskapslyftsdelegationen. Regeringen gör bedömningen att skolornas utvecklingsarbete avseende läromedel och pedagogik bör samordnas i syfte att uppnå största möjliga effekt av verksamheten.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket (RRV) har haft invändningar på det uppkomna underskottet under budgetåret 1995/96 i uppdragsutbildning vid skolan i Norrköping. RRV har därvidlag i sin revisionsrapport uppmärksammat styrelsen på vikten av att prioritera budgetarbetet och uppföljningen. Regeringens bedömning är att det uppkomna underskottet i uppdragsverksamheten måste avhjälpas så att fullständig kostnadstäckning erhålls. Regeringen kommer inom kort att ge SSVN i uppdrag att inkomma med en redovisning av vilka åtgärder skolan kommer att vidta för att komma till rätta med det uppkomna underskottet. Regeringen konstaterar att Skolverket vid sin tillsyn uppmärksammat brister i förhållande till gällande förordning för verksamheten i de båda skolorna.

Slutsatser

Regeringen har med anledning av genomförd revision och tillsyn påbörjat ett översynsarbete för att klargöra skolornas framtida utveckling och roll i utbildningssystemet. Inom ramen för detta översynsarbete kommer gällande föreskrifter avseende bl.a. uppdragsutbildning samt verksamhet i utlandet att ses över. SSV har en strategisk roll för att utveckla distansundervisningen. Verksamheten måste utvecklas ytterligare så att SSV kan bli moderna distansutvecklingscentra med väl fungerande interaktivitet. De extra resurser som kommer SSV till del genom kunskapslyftet bör i ett första steg ge utrymme för metod- och materialutveckling i syfte att sprida distansutbildningsidéerna till kommunerna, folkbildningen och andra utbildningsanordnare samt

för att skraddarsy utbildning i enlighet med kraven hos olika aktörer.

För år 1999 beräknas utgifterna uppgå till 39 244 000 kr och för år 2000 till 40 366 000 kr.

A 13. Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

1995/96 ¹	Utgift	253 955		
Därav 1996	Utgift	164 649		
1997 ²	Anslag	130 336	Utgifts- prognos	130 336
1998	Förslag	134 236		
1999	Beräknat	136 920		
2000	Beräknat	139 659		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Anslaget A 15. Bidrag till driften av fristående skolor

2. Nytt anslag

Från anslaget bekostas statsbidrag till

- kompletterande skolor enligt förordningen (1996:1206) om fristående skolor,
- Katrineholms Tekniska skola enligt förordningen (SKOLFS 1991:52) om statsbidrag för riksrekryterande teknisk vuxenutbildning vid Katrineholms Tekniska skola,
- Nordiska scenografiskolan i Skellefteå,
- Svenska hemslöjdsföreningarnas riksomfattande kursverksamhet anordnad länsvis i samverkan med de regionala hemslöjdsföreningarna,
- försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet enligt särskilda regeringsbeslut.

Regeringens överväganden

Enligt 4 kap. förordningen (1996:1206) om fristående skolor kan fristående skolor vars utbildningar anses särskilt värdefulla från nationell synpunkt (kompletterande skolor) ställas under statlig tillsyn och i vissa fall tilldelas statsbidrag. Under budgetåret 1997 lämnas bidrag till 36 kompletterande skolor. I budgetpropositionen för år 1997 anmälde regeringen att det fanns ett behov av att se över vilka kompletterande skolor som skall få del av offentligt stöd. Regeringen tillkallade därför i mars 1997 en särskild utredare (U 1997:04) med uppdrag att se över det statliga stödet till kompletterande skolor (dir. 1997:42). Uppdraget skall vara slutfört den 31 december 1997.

Regeringen föreslår i avvaktan på resultatet av översynen av stödet till de kompletterande skolorna att ramen för år 1998 för stöd till dessa skolor hålls oförändrad.

Regeringen anser att verksamheten vid Katrineholms Tekniska skola även fortsättningsvis skall fungera som riksrekryterande och beräknar oförändrad medelstilleddning för verksamheten. Under anslaget har även medel beräknats för Nordiska scenografiskolan i Skellefteå samt Svenska hemslöjdsföreningarnas riksomfattande kursverksamhet. Regeringen beräknar för budgetåret 1998 särskilda medel liksom för innevarande budgetår, för försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet. Resurserna skall främst användas för att påskynda den pedagogiska utvecklingen som sker inom ramen för den femåriga kunskapslyftssatsningen. Vidare föreslås att 1 miljon kronor förs över från detta anslag till ramanslaget A 15. Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling.

För år 1999 beräknas utgifterna uppgå till 136 920 000 kr och för år 2000 till 139 659 000 kr.

A 14. Särskilda utbildningsinsatser för vuxna

1995/96 ¹	Utgift	1 684 250		
Därav 1996	Utgift	1 264 205		
1997 ²	Anslag	2 751 798	Utgifts- prognos	2 751 798
1998	Förslag	3 474 333		
1999	Beräknat	4 504 413		
2000	Beräknat	4 474 563		

Beloppen anges i tusental kronor

1. Anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m. anslagsposten 4 och anslaget A 18. Försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning

2. Nytt anslag

Från anslaget bekostas statsbidrag enligt förordningen (1996:1502) om statligt stöd till särskilda satsningar på utbildning av vuxna. Under anslaget beräknas också bidrag till försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning enligt förordningen (1996:372) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning. Målet för den särskilda vuxenutbildningssatsningen är att, genom utökad gymnasial vuxenutbildning som anordnas utöver sådan utbildning som anordnas med kommunala medel, åstadkomma ett kraftigt kunskapslyft för i första hand arbetslösa vuxna, som saknar treårig gymnasiekompetens (prop. 1995/96:222). Detta görs i syfte att öka sysselsättning och tillväxt. Satsningen skall bidra till att utveckla nya former för att möta vuxnas

utbildningsbehov i framtiden och därmed vara ett aktivt bidrag i reformeringen av vuxenutbildningen så att den anpassas till de krav som individen, arbetslivet och samhället ställer. I regeringens skrivelse till riksdagen Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning - kvalitet och likvärdighet (skr. 1996/97:112) beskriver regeringen sin syn på utvecklingen av vuxenutbildningen.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1995/96 visar att tilldelade medel under anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m., anslagsposten 4. Bidrag för särskilda utbildningsinsatser i gymnasieskolan och komvux m.m. (2 436 855 000 kr) inte till fullo har utnyttjats. Det beror på att den verksamhet som bedrevs av kommunerna inte nådde upp till beräknade volymer. Inte heller ramanslaget A 18. Försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning (51 000 000 kr) utnyttjades till fullo under budgetåret 1995/96.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa våren 1997

Den särskilda vuxenutbildningssatsningen inleddes den 1 juli i år vilket har inneburit att vårterminen 1997 har varit en övergångstermin. Syftet var att kurser som startade höstterminen 1996 skulle kunna fullföljas under 1997 samtidigt som vissa nya kurser skulle kunna påbörjas. Under första halvåret 1997 anvisades därför under detta anslag bidrag för särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa inom komvux och i studieförbund.

Till komvux fördelades totalt 59 500 heltidsplatser till en beräknad kostnad av högst 841,5 miljoner kronor. Skolverket har den 1 september 1997 redovisat resultatet i en rapport. Av rapporten framgår att 56 500 heltidsplatser har anordnats till en kostnad av 790 miljoner kronor, vilket innebär att 94 % av anslaget utnyttjats.

Till studieförbunden anvisades 45 miljoner kronor för studieverksamhet för arbetslösa. Folkbildningsrådet har den 31 augusti 1997 redovisat resultatet som visar att studieförbunden under första halvåret 1997 kunnat upprätthålla en verksamhetsvolym motsvarande andra halvåret 1996.

Kunskapslyftet

Den femåriga satsningen på vuxenutbildning som benämns kunskapslyftet inleddes den 1 juli 1997 och ersatte de särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa

som bedrivits i komvux t.o.m. vårterminen 1997. Kunskapslyftet har mötts av stort intresse och engagemang från kommunerna. Samtliga 288 kommuner har ansökt om medel för vuxenutbildningssatsningen. Kommunernas ansökningar visade ett betydligt större behov av utbildningsplatser än de planerade. Riksdagen beslutade efter förslag i 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) om ytterligare medel på tilläggsbudget för budgetåret 1997 motsvarande 10 000 utbildningsplatser. Regeringen har också beräknat utgifter för ytterligare 10 000 utbildningsplatser per år under 1998, 1999 och 2000. Regeringen beslutade den 15 maj 1997 om fördelning till kommunerna av det statliga stödet till vuxenutbildningssatsningen. Som grund för fördelningen till kommunerna har andelen arbetslösa, utbildningsnivån samt den planerade verksamheten i kommunerna legat. Den verksamhet som planeras i landets kommuner för hösten 1997 och för 1998 utgörs till ca 10 % av orienteringskurser, ca 30 % kurser i yrkesämnen och ca 60 % kurser i allmänna ämnen. Av de tillkommande platserna skall till ett begränsat antal kommuner även bidrag kunna ges till vuxenutbildning på grundskolenivå, för att säkerställa att kunskapslyftet kommer särskilt utsatta grupper till del. Regeringen fastställde den 12 juni 1997 belopp per årsstudieplats samt turordning mellan kommuner för fördelning av statligt stöd till grundläggande vuxenutbildning inom ramen för kunskapslyftet.

Kunskapslyftskommittén (dir. 1996:71) skall följa utformningen av den särskilda vuxenutbildningssatsningen och har också ansvar för att fristående nationella utvärderingar genomförs samt ett samordningsansvar för utvärderingen av kunskapslyftet. Regeringen har uppdragit åt Kunskapslyftskommittén att svara för nationella utvärderingar av vuxenutbildningssatsningen och medel har avsatts för detta. Kunskapslyftskommittén skall göra en årlig avrapportering till regeringen senast den 1 april åren 1998 och 1999 för att möjliggöra en successiv reformering av vuxenutbildningen. Regeringen har även uppdragit åt Skolverket att i samråd med Arbetsmarknadsstyrelsen, Centrala studiestödsnämnden och Statistiska centralbyrån ansvara för uppföljning och insamling av data från kommunerna om kunskapslyftet. Denna rapport skall ske halvårsvis senast den 15 december respektive den 15 maj. Under åren 1998 och 1999 skall Skolverket och Kunskapslyftskommittén samordna sina respektive rapporter till regeringen.

Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning

Medel anvisas till försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning fr.o.m. den 1 juli 1996. Försöksverksamheten leds av Kommittén för kvalifice-

rad yrkesutbildning. Målet med försöksverksamheten är att pröva nya eftergymnasiala utbildningar, nya pedagogiska former och nya anordnare. Utbildningen skall förena praktisk inriktning med fördjupade teoretiska kunskaper. Under en tredjedel av utbildningstiden genomförs utbildningen i form av lärande i arbete på en arbetsplats. För läsåret 1996/97 har kommittén fördelat 1 700 platser, vilka fördelar sig på 65 utbildningar. Till de två intagen hösten 1996 och hösten 1997 har långt fler ansökningar inkommit än kommittén haft resurser att fördela. Ansökningarna har innehållit välmotiverade förslag till utbildning som svarar mot efterfrågan i arbetslivet. Riksdagen har därför efter förslag från regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition beslutat (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) om ytterligare medel på tilläggsbudget för år 1997 motsvarande ytterligare 1 500 platser i försöksverksamheten med den kvalificerade yrkesutbildningen fr.o.m. år 1997. Regeringen har också beräknat utgifter för ytterligare utbildningsplatser för treårsperioden 1998-2000 som innebär att den kvalificerade yrkesutbildningen kan omfatta 8 800 platser höstterminen 1998. Med anledning av den stora efterfrågan på den kvalificerade yrkesutbildningen och utbildningens betydelse för att tillgodose arbetslivets efterfrågan, avser regeringen tidigarelägga utökningen med 1 000 platser av de 8 800 redan under våren 1998.

Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning skall svara för uppföljning av verksamheten samt att en från kommittén oberoende utvärdering kommer till stånd. Kommittén har träffat avtal om utvärdering av försöksverksamheten och en slutrapport kommer att avges senast den 1 september 1999.

Regeringen har nyligen tillsatt en arbetsgrupp inom regeringskansliet som bl.a. med utgångspunkt i försöksverksamheten skall förbereda ett regeringsförslag om den kvalificerade yrkesutbildningens framtid.

Slutsatser

Medel under detta anslag beräknas till 3 474 333 000 kr i enlighet med den i 1997 års ekonomiska vårproposition redovisade fördelningen av platser. Under anslaget ingår också medel för administration, information och utvärdering av försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning.

För år 1999 beräknas utgifterna uppgå till 4 504 413 000 kr och för år 2000 till 4 474 563 000 kr.

A 15. Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling

1995/96	Utgift	3 322		
Därav 1996	Utgift	3 322		
1997	Anslag	4 700	Utgifts- prognos	4 700
1998	Förslag	9 066		
1999	Beräknat	9 267		
2000	Beräknat	8 303		

Beloppen anges i tusental kronor

Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m. - Svenska EU-programkontoret - utgör svenskt programkontor för de EU-program inom utbildning och kompetensutveckling som regeringen bestämmer.

Effektmålen för Programkontoret är att

- aktivt främja och stödja utvecklingsprocesser inom utbildning och kompetensutveckling inom ramen för Europasamarbetet,
- aktivt medverka till att svenska skolor, företag och organisationer ges bästa möjliga förutsättningar för att tillvarata de olika möjligheter som Europasamarbetet inom utbildning och kompetensutveckling erbjuder,
- verka som en sambandsorganisation mellan Sverige och EU inom områdena utbildning och kompetensutveckling.

För närvarande handhar Programkontoret EU-program dels inom Utbildningsdepartementets område (Leonardo, Cedefop och delar av Sokrates), dels inom Arbetsmarknadsdepartementets område (Adapt, Employment samt Europeiska socialfondens Mål 4). De delar av Sokratesprogrammet som berör högskolesektorn ansvarar Högskoleverket för. Dessutom ansvarar Programkontoret för programmet "Ett år i Frankrike". Högskoleverket ansvarar tillsammans med Programkontoret för de program som syftar till ökat samarbetet mellan EU och Kanada samt EU och USA inom utbildningsområdet. Sedan april 1997 handhar Programkontoret även Svenska IASTE (internationellt praktikprogram för teknologer) samt från oktober 1997 de s.k. Interpraktikstipendierna, som ersätter de s.k. Europastipendierna, ett praktikprogram för arbetslösa ungdomar.

Programkontoret har fått 9,4 miljoner kronor från anslag under utgiftsområde 14. Arbetsmarknad och arbetsliv för budgetåret 1997. Bidrag har utbetalats under budgetåret 1995/96 med 9,7 miljoner kronor från EU. Överföringen av EU-medel är beroende av bl.a. undertecknandet av överenskommelser och avtal.

Regeringens överväganden

Enligt förordningen (1995:963) med instruktion för Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m. skall delegationen utgöra programkontor längst t.o.m. den 31 december 1999. Programkontoret har det senaste året fått en rad ytterligare uppgifter från regeringen som delvis ändrat myndighetens karaktär. Vissa av uppgifterna är inte knutna till EU-program och dessas nuvarande tidsbegränsning till utgången av år 1999. Regeringen avser därför att ta bort tidsbegränsningen. I detta sammanhang avser regeringen även att ändra namnet från Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m. till det myndigheten dagligen kallas för, nämligen Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling. Regeringen kommer att ge Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera effekterna av Programkontorets verksamhet. Därefter kommer regeringen att ta ställning till hur de kommande EU-programmen och närliggande verksamhet bör administreras och organiseras för framtiden.

Östersjösamarbetet

Genom resultaten av regeringschefsmötet i Visby i maj 1996 fick Sveriges statsminister i uppdrag att till vidare koordinera Östersjöarbetet. Ett av de fem prioriterade områdena inom Östersjöarbetet är ömsesidigt kunskapsutbyte. Mot denna bakgrund har regeringen gett ett särskilt uppdrag till Programkontoret att genom olika insatser bistå de stater som, utan att ännu vara medlemmar av EU, under de närmaste två åren kan beräknas komma att börja delta i EUs samarbetsprogram på utbildningsområdet, Sokrates och Leonardo da Vinci. Dessa program sträcker sig för närvarande t.o.m. år 1999. Lettland bör, inom Östersjöområdet, ges särskild uppmärksamhet från svensk sida.

Slutsatser

Under budgetåret 1997 beräknades ramanslaget för Programkontoret till 4,7 miljoner kronor. Dessutom beräknades sammanlagt 2,245 miljoner kronor från anslaget B 45. Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. anslagsposten 13. Regeringen föreslår att samtliga medel från Utbildningsdepartementet läggs under detta anslag. Mot bakgrund av det ökade ansvaret samt ytterligare arbetsuppgifter för Programkontoret som här redovisats beräknar regeringen en medelförstärkning genom omfördelning inom verksamhetsområdet med 2 miljoner kronor.

För år 1999 beräknas utgifterna uppgå till 9 267 000 kr och för år 2000 till 8 303 000 kr.